

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1878. Andra Kammaren. N:o 47.

Onsdagen den 1 Maj.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 24 nästlidne April.

§ 2.

Herr *Jonas Andersson* anmäldes vara af sjukdom förhindrad att denna dag deltaga i Kammarens förhandlingar.

§ 3.

Fortsattes den i Kammarens senaste sammanträde började föredragningen af Stats-Utskottets utlåtande N:o 55, i anledning af Kongl. Maj:ts förslag i fråga om lönereglering för landsstaten m. m.

I ordningen förekom

Punkten 2 mom. a), andra stycket,

innefattande den hemställan,

att Riksdagen måtte under i föregående punkt omförmälda förbehåll och med föreslagna vilkor i öfrigt godkänna följande aflösningsstat

för landssekreterare och landskamrerare i Jönköpings, Kronobergs, Stockholms. Kopparbergs, Örebro, Gefleborgs, Vester-Norrlands och Södermanlands län:

Andra Kammarens Prot. 1878. N:o 47.

1

Ang. landssekreterares och landskamrerares aflöning.

<i>Ang. landssekreterares och landskamrerars aflöning.</i>	Lön.	Tjenstgöringspenningar.	Summa.
vid tillträdet.....	4,400: —	2,000: —	6,400: —
(Forts.) med ålderstillägg efter fem år	5,000: —	2,000: —	7,000: —

Likasom i föregående stycke, skilde sig äfven här Utskottets förslag från det af Kongl. Maj:t framlagda i afseende på tjenstgöringspenningarne, som, enligt den Kongl. propositionen, borde utgöra 2,500 kronor, så att aflöningens summa komme att vid tillträdet belöpa sig till 6,900 kronor och med ålderstillägg efter fem år till 7,500 kronor.

Efter föredragning af Utskottets ofvan omförmälda hemställan, begärdes ordet af

Chefen för Kongl. Civildepartementet Herr Statsrådet Thyse-lius, som yttrade: Kammaren har icke bifallit Kongl. Maj:ts proposition i hvad angår förslaget till aflöning för landssekreterarne och landskamrerarne i åtta af rikets största län, och såsom grund därför har blifvit anfördt, att de föreslagna löneförmånerna skulle vara väl stora i förhållande till hvad åtskilliga andra tjänstemän åtnjuta. Då Kammaren emellertid ansett tjenstgöringspenningarne för landssekreterare och landskamrerare i dessa åtta län skäligen icke kunna bestämmas till lägre belopp än 2,500 kronor, och anledning desto mera torde vara att nämnde tjänstemän i de åtta län, som till andra klassen blifvit hänförda, finge sig tilldelade tjenstgöringspenningar till enahanda belopp, som derigenom, med antagande af en skillnad af 500 kronor mellan förenämnde landssekreterare och landskamrerare och dessa tjänstemän i de återstående åtta länen, de sistomförmälde skulle, såsom Utskottet ansett af billighet påkalladt, varda satte i paritet med byråchefer, vågar jag hemställa om bifall till Kongl. Maj:ts proposition i nu förevarande del. Genom ett till densamma lemnadt bifall vunnas också en konsekvens med hvad för länsbokhållare och länsnotarier är af Kongl. Maj:t föreslaget och af Utskottet tillstyrkt. För dessa äro lika förmåner nemligen begärda inom de sexton större länen.

Herr Schultz: Då jag under Kammarens senaste plenum var af sjukdom förhindrad att dervid vara närvarande, så har jag icke förr än nu blifvit försatt i tillfälle att uttala mina åsigtter i afseende på landsstatstjänstemännens aflöningsförhållanden. Jag kan för min del icke gilla den ifrågasatta nedsättningen i de af Kongl. Maj:t föreslagna lönebelopp, och har jag icke heller funnit de af Utskottet till stöd för denna nedsättning anförda skäl nöjaktiga. Utskottet har t. ex. jemfört landssekreterarnes och landskamrerarnes aflöning med den, som för byråchefer i kansliexpeditionerna och de förvaltande verken är bestämd, men efter min uppfattning förefinnas

ingalunda några skäl för att efter denna grund rätta aflöningen för landsstatstjenstemännen i riket, i all synnerhet som behörig hänsyn bör tagas till den omständigheten, att dessa byråchefer merendels hafva utsigt att blifva till högre embeten befordrade, hvilken utsigt deremot i allmänhet icke står i fråga varande tjänstemän till buds; — ja, jag tror, att knappast ett enda sådant fall de senare åren inträffat, der landssekreterare eller landskamrerare erhållit vidare befordran. Således anser jag, att det ingalunda vore välbetänkt att sätta aflöningsbeloppen lägre än Kongl. Maj:t föreslagit. Och detta skulle vara så mycket mera olämpligt, som, enligt hvad Herrarne hafva sig bekant, flere städers borgmästare hafva vida högre aflöning än den för landssekreterarne och landskamrerarne nu föreslagna, och det dessutom icke läser kunna bestridas, att borgmästarebefattningarna äro vida angenämare än nämnde landsstatstjenstemäns embeten. Jag kan således för min del icke finna, att det ringaste fog förefinnes för någon nedsättning i de af Kongl. Maj:t föreslagna belopp. Jag yrkar därför bifall till den Kongl. propositionen.

Ang. landssekreterares och landskamrerares aflöning.
(Forts.)

Herr Asker: Äfven i den nu föredragna punkten nödgas jag vidhålla Kongl. Maj:ts proposition. Utan att framställa några jemförelser mellan mängden af göromål inom de olika länsstyrelserna, vågar jag dock försäkra, med den känedom jag har om göromålen inom det län, der jag har min embetsbefattning, att både landssekreteraren och landskamreraren i allmänhet äro så upptagne af sina viktiga och ansvarsfulla tjänsteåligganden, att jag för min del anser, att det icke varit välbetänkt eller ens med rättvisa förenligt att föreslå nedsättning i beloppet af de aflöningsförmåner, som Kongl. Maj:t för i fråga varande embetsmän begärt. Det torde i sammanhang härmed tillåtas mig att nämna, att enligt verkställd uträkning, hvars tillförlitlighet jag icke har den ringaste anledning att betvifva, vinner staten, om Kongl. Maj:ts proposition bifalles, genom indragning till statsverket af de sportler, som enligt nuvarande lönestat tillkomma landssekreteraren och landskamreraren, ett ganska betydligt belopp, hvilket är disponibelt för aflöning till en del af öfrige tjänstemän vid landsstaten.

På detta sätt blir ju indragningen till statsverket en tillgång för löneregleringen, hvilken väl billigtvis bör, såsom Kongl. Maj:t föreslagit, få tillgodokomma de embeten, på hvilkas bekostnad en sådan tillgång i alla fall vinnes.

Vid sådant förhållande hemställer jag till Kammaren, om det kan vara rätt att pruta på ett belopp af 500 kronor till hvar och en af i fråga varande tjänstemän. Om man också vill anse, att t. ex. landssekreterarne i de största länen icke böra tilldelas större löneförmåner än Kammaren nu, med nedprutning af beloppet i Kongl. Maj:ts proposition, bestämt, så anser jag likväl, att skilnaden i arbete mellan första klassens och största delen af andra klassens

Ang. landssekreterares och landskamreres aflöning.
(Forts.)

län är jemförelsevis så ringa, om den ens är någon, att nedprutning i aflöningsbeloppet icke bör ifrågakomma.

På dessa i korthet framställda skäl vågar jag hoppas, att denna Kammarer måtte skipa sådan rättvisa med afseende på bestämmandet af aflöningsbeloppen för nu i fråga varande embeten, att Kammarer ville bifalla Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Danielsson: Då jag i första afdelningen af Utskottets utlåtande i denna punkt yrkat bifall till Utskottets der gjorda hemställan, tager jag mig friheten att äfven yrka bifall till hvad Utskottet föreslagit i nu föredragna del af samma punkt. Här har visserligen sagts, att en landssekreterare icke kan vinna vidare befordran, utan att det för honom är slut med den han såsom sådan erhållit. Jag ser dock här en man, som just från den ställningen blifvit befordrad till landshöfding, och vi hafva här äfven en annan Kammarers ledamot, som beklädt en landssekreterarebefattning, men nu innehar ett högre embete. Jag tror således att detta icke är något verkligt skäl, utan att äfven en landssekreterare kan, om han är en man med talang och förmåga, vinna befordran. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Schultz: Hvad den senaste talaren erinrat är verkligen ett förhållande, som jag förbisett, men de anförda tvenne exemplen torde dock vara de enda fall, som inträffat under de senaste tjugu åren, då en landssekreterare vunnit befordran. Deremot tror jag icke, att man kan framställa något exempel på, att en landskamrerare blifvit befordrad till ett embete med större inkomster, sedan han en gång kommit på denna plats.

Jag yrkar fortfarande bifall till den Kongl. propositionen.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad och propositioner gifvits enligt de yrkanden, som blifvit framställda, biföll Kammarer Utskottets hemställan.

Vidare hade Utskottet i förevarande moment, *tredje stycket*, föreslagit följande aflöningsstat

för landssekreterare och landskamrerare i Blekinge, Hallands, Vestmanlands, Upsala, Vesterbottens, Norrbottens, Jemtlands och Gotlands län:

	Lön.	Tjenstgöringspenningar.	Summa.
vid tillträdet.....	4,400: —	1,500: —	5,900: —
med ålderstillägg efter fem år	5,000: —	1,500: —	6,500: —

I anledning af detta förslag anförde

Herr Johan Erik Johansson: Herr Grefve och Talman! Mine Herrar! Som Herrarne se af Utskottets utlåtande, har jag icke deltagit i frågans behandling inom Utskottet. Jag hyser i det hela icke heller någon från Utskottets förslag skiljaktig mening, men jag har dock några anmärkingar att göra mot detsamma med afseende på klassindelningen af länen, i det att nemligen Utskottet satt Vestmanlands län i tredje klassen, då det, enligt min åsigt, borde uppflyttas i andra klassen. Jag skall be att i detta afseende få upplysa om några förhållanden angående löneregleringen för landtstaten.

Ang. landssekreterares och landskamreres aflöning.
(Forts.)

Enligt komiterades betänkande den 13 Oktober 1875 rörande nämnda lönereglering hafva till Konungens Befallningshafvande i Vestmanlands län blifvit ingifna 1,457 och afgjorda 1,802 mål mera än i Upsala län; — ingifna 1,526 och afgjorda 1,897 mål mera än i Jemtlands län; — ingifna 3,627 och afgjorda 3,876 mål mera än i Gotlands län; — ingifna 1,030 och afgjorda 518 mål mera än i Södermanlands län.

Enligt Konungens Befallningshafvandes sista femårsberättelser har Vestmanlands län en 19,820 personer större folkmängd än Upsala län, 4,821 personer mera än Jemtlands län och 68,731 personer mera än Gotlands län. Vestmanlands läns folkmängd understiger visserligen något folkmängden i Södermanlands län, men Vestmanlands län har just på de senare åren, sedan flere jernvägar derstädes blifvit färdigbyggda, samt med sin stora bergsbruk och trävaruindustri kommit i en betydligt större utveckling än förut, hvarigenom både folkmängden ökats samt flera både svårare och mångsidigare göromål för landshöfdingeembetet uppstått, hvilka sannolikt ännu mera komma att ökas.

Efter min åsigt hade Vestmanlands län för den skull bort uppflyttas i andra lönegraden och Södermanlands län sättas i tredje lönegraden, men då så väl komiterade som Kammar-kollegium och Statskontoret samt Kongl. Maj:t varit eniga om nu i fråga varande klassindelning, kunde Stats-Utskottet svårigen komma till ett annat resultat än att derutinnan bifalla Kongl. Maj:ts proposition. Jag inser ock omöjligheten att nu vinna någon förändring häri och gör därför icke heller något yrkande. Jag har likväl velat fästa Riksdagens och Regeringens uppmärksamhet på det oegentliga i denna klassindelning, då jag är fullt öfvertygad om, att det icke kan dröja länge, förrän Vestmanlands läns landsstats tjänstemän rättvisligen uppflyttas i andra klassen. För närvarande har jag — såsom sagdt är — emellertid intet yrkande att göra, utan har endast velat hafva denna min mening antecknad i protokollet.

Häruti instämde Herr *Fredenberg*.

Vidare yttrades ej. Kammaren biföll Utskottets hemställan.

Mom. b) och c):

Biföllos.

Mom. d):

Om aflönings-
stat för krona-
fogdar.

Utskottet hade här framlagt ett så lydande förslag till aflö-
ningsstat

för kronofogde:

	Lön.	Tjenstgörings- penningar.	Expens- medel.	Summa.
vid tillträdet	2,500: —	1,000: —	300: —	3,800: —
med ålderstillägg efter tio år	3,000: —	1,000: —	300: —	4,300: —

Enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle lönen utgöra vid tillträdet 3,000 kronor samt med ålderstillägg efter 10 år 3,500 kronor och således aflöningsens summa fastställas till resp. 4,300 och 4,800 kronor; och hade bifall till hvad Kongl. Maj:t sålunda föreslagit blifvit inom Utskottet tillstyrkt af Herrar *C. Ekman*, Grefve *C. Beck-Friis*, *L. Nordenfelt*, *J. Widén*, Grefve *S. Lagerberg* och *F. von Strokirch*, hvilka ock låtit å Utlåtandet anteckna sin reservation mot Utskottets förevarande hemställan.

Ordet lemnades på begäran till

Chefen för Kongl. Civildepartementet Herr Statsrådet Thyse-
lius: Äfven i denna punkt har Utskottet tillstyrkt en minskning i det af Kongl. Maj:t föreslagna lönebelopp med 500 kronor. Jag anhåller med anledning häraf att få fästa uppmärksamheten derpå, att enligt gällande stadganden erfordras för erhållande af kronofogdetjenst att hafva aflagt juridisk examen eller ock examen, som berättigar till inträde i Kongl. Maj:ts kansli. Fordringarna på dessa tjenstemän äro således jemförliga med fordringarna å dem, som egna sig åt domareembetet. Blir nu lönen för kronofogdarne satt allt för låg, uppstår deraf den följd att man icke kan i allmänhet hoppas att på dessa platser få anställda sådana personer, som utmärka sig genom mera framstående egenskaper. Kronofogdarne utgöra likväl en vigtig mellanlänk mellan Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och de lägre landsstatstjenstemännen. Dem åligger den närmaste tillsynen öfver dessa senare, och på den pligttrohet, hvarmed de fullgöra sina åligganden, beror till stor del, huru de lägre tjenstemännen fullgöra sina skyldigheter. Den lön, som för dem blifvit af Kongl. Maj:t föreslagen, är således enligt mitt förmenande icke satt högre än behovet oundgängligen kräfver. När derjemte tages i betraktande, att dessa tjenstemän hafva sig anförtrodd uppbörd i distriktet, hvaraf följer, att de jemte öfriga egenskaper skola besitta en särskild redbarhet och pålitlighet, samt att, till följd af föreskrifterna för uppbörd, de icke kunna sjelfve öfverallt verkställa denna, men deremot stå i ansvar för de underlydandes

förfarande i detta hänseende, hvaraf förluster mera än en gång för dem uppstått, äfvensom att deras göromål i öfrigt äro af den mångfald och trägna art, att de knappast på något ställe kunna bestridas utan biträde, så synes mig, på sätt jag nyss hade äran nämna, det af Kongl. Maj:t föreslagna lönebeloppet vara det lägsta, som lämpligen kan ifrågakomma. Jag hemställer därför vördsamt, om icke Kammaren skulle täckas bifalla Kongl. Maj:ts proposition i denna del.

Om aflöningsstat för kronofogdar.
(Forts.)

Herr C. F. Toll: På grund af såväl de skäl, som nu från statsrådsbänken utvecklats, som äfven med hänsyn dertill, att dessa i fråga varande tjänstemän hafva att göra många resor inom distriktet i och för tjensten och att de sakna semester, som flere andra tjänstemän åtnjuta, hvarigenom — i fall de någon gång skulle behöfva ledighet — deras tjänstgöringspenningar dertill måste anlitas, samt att de dessutom mäst vidkännas en ganska betydlig minskning i sina sportelinkomster, kan jag icke tro, att de 500 kronor, som Kongl. Maj:t föreslagit utöfver hvad Utskottet medgifvit, äro allt för rundligt tilltagna, utan får jag för min del yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition i denna del.

Herr Ola Andersson: Min öfvertygelse bjuder mig deremot att yrka bifall till Utskottets förslag. Jag tror knappast, att det finnes någon tjänstemannaklass, som har så många lämpliga tillfällen att skaffa sig biförtjenster som de nu i fråga varande, och tror också, att de på de flesta ställen förstått att uppbringa sina löner till en sådan höjd, att de alldeles icke blifva att beklaga, om de erhålla den lön, Utskottet här tillstyrkt. Jag vill icke vidare upptaga tiden med att anföra några exempel på detta förhållande, men, som sagdt, jag är fullt öfvertygad, att det af Utskottet föreslagna belopp är alldeles tillräckligt. Jag yrkar alltså bifall till Utskottets förslag.

Herr Rydin: Den talare, som sist hade ordet, yttrade, att han egde den erfarenheten, att kronofogdarne i allmänhet hafva tillfällen att genom biförtjenster uppbringa sina inkomster till ganska högt belopp. Det kan vara möjligt, att så är förhållandet i vissa tätare bebyggda provinser, men hvad öfriga orter angår, tror jag väl, att kronofogdarne förut varit ganska mycket anlidade med juridiska affärsuppdrag, men att detta på senare tider allt mera och mera aftagit, enär kronofogdarne fått dela dessa förtjenster icke allenast med länsmän och kronobetjente, utan ock med folkskollärare och nämndemän. För öfrigt tror jag icke, att man får bedöma en tjenares lön efter huruvida han kan skaffa sig biförtjenster eller icke.

Jag vill nu helt enkelt jemföra kronofogdarnes löneförmåner med några andra embetsmäns. Kan det väl anses vara rimligt, att en så vigtig plats som en kronofogdes, hvilken embetsman närmast

Om aflönings-
stat för krono-
fogdar.
(Forts.)

under Konungens Befallningshafvande har att utöfva tillsyn öfver allmän säkerhet och ordning, och hvars tjänst dessutom medför åtskilliga omkostnader, icke skall kunna uppnå så hög lön som den lägste embetsmannen i konungens kansli, nemligen kanslisekreteraren, hvars lön uppgår till 5,000 kronor? Här är nemligen i den Kongl. propositionen föreslaget, att kronofogdarne i lön och tjänstgöringspenningar skola uppbära 4,000 kronor, hvartill kommer efter tio års tjänstgöring ett ålderstillägg af 500 kronor, eller tillsammans 4,500 kronor, ty de expensmedel å 300 kronor, som ytterligare äro för samme tjänstemän bestämda, kunna knappt räknas till löneförmåner, då, såsom bekant, de icke räcka till att betäcka kostnaderna för dermed afsedda ändamål.

En talare yttrade här om dagen, då denna fråga äfven var före, att det vore betänkligt för landet att låta millioner rulla för embetsmännens löner, och ansåg att vi på detta sätt snart skulle komma till ekonomisk ruin. Jag ber, med anledning häraf, få fästa Kammarens uppmärksamhet på, huru stor tillökning i statsutgifter egentligen skulle uppkomma, derest Kongl. Maj:ts förslag om lönerreglering för landsstaten i sin helhet vunne Riksdagens bifall. Enligt Kongl. propositionen uppgår detta belopp till 1,080,000 kronor, från hvilken summa dock böra afdragas dels det anslag till löneförbättring åt landsstatens tjänstemän, som redan nu finnes, eller 328,000 kronor, dels ock, hvarå Herr Asker redan fäst uppmärksamhet, det belopp, som förslagsvis kan beräknas till 300.000 kronor, hvilken summa tillfaller statsverket genom expeditionslösens utbytande mot stämpelpappersafgift, eller tillsammans omkring 628,000 kronor. Om detta belopp afdrages från förstnämnda summa, blir således, genom antagande af Kongl. Maj:ts proposition, den verkliga tillökningen i statsutgifter, enligt den nya lönerregleringen för landsstaten, endast 452,000 kronor.

För öfrigt vill jag, med anledning af det så ofta under debatten omtalade förhållandet, att tjänstemännens löner oupphörligt ökats samt att dessa tillökningar redan uppgått till hiskligt stora summor, göra några betraktelser. En talare här i närheten, som brukar vara frikostig i fråga om siffror, påstod, att våra embetsmän kostade statsverket 50 millioner om året. Detta gaf mig anledning att i den statsreglering, som uppgjordes vid sistlidne riksdag, se efter huru härmed kunde förhålla sig, och jag forskade dervid särskildt efter, till hvilka belopp statsutgifterna stego för rättsskipningen och upprätthållandet af allmän säkerhet och ordning. Jag fann då, att, med förbigående af Första hufvudtiteln, hvarå anslaget uppgick till 1,218,000 kronor, anslagen under Andra hufvudtiteln belöpa sig till en summa af 1,700,000 kronor. Det förstås, att, om man härvid räknar fångar, för hvilkas underhåll åtgår omkring 1½ million kronor till tjänstemän, så blir summan på denna afdelning af budgeten betydligt större. Vidare hafva vi under Tredje hufvudtiteln anslaget till vår diplomati och konsulsstaten. Om vi härtill endast räkna våra ministrar vid främmande hof och de embetsmän, som

fordras för vår handel och sjöfart med utlandet, så uppgår denna summa till 443,300 kronor. Komma vi så till civildepartementet, som skyldrar med en utgiftssumma af 16,000,000 kronor. Det väger något i vågskålen det. Om jag härvid endast fäster mig vid 1877 års riksstat, och således icke tager i betraktande de löneförbättringar, som nu äro föreslagna, så finner jag, att de statsutgifter, som åtgå för nu i fråga varande ändamål, uppgå till 1,925,000 kronor. Detta är nemligen den summa, som erfordras för den egentliga inre förvaltningen och aflönande af de embets- och tjänstemän, som äro tillsatte för den allmänna säkerhetens och ordningens upprätthållande. Jag tror nemligen icke, att man härvid bör räkna det belopp, som åtgår till jernvägars byggande och underhåll; ty i afseende å jernvägar, liksom ock i fråga om utgifter för post- och telegrafverken, gäller i allmänhet, att den ena af dessa anstalter är en industriell affär och de öfrigas utgifter till största delen utgå i form af uppbördskostnader. Huru man än ordnar dessa affärsförhållanden, måste naturligtvis folk finnas, som sköter dessa affärer, och dessa människor måste hafva sin aflöning liksom andra tjänstemän; men kostnaderna för deras aflönande äro omkostnader, som tillhöra sjelfva verksamheten såsom sådan, och böra icke upptagas bland de utgifter, som erfordras för den inre säkerhetens och allmänna ordningens upprätthållande. Gå vi vidare till utgifterna under finansdepartementet och från slutsumman afräkna de utgifter af 12,000,000 kronor, som post-, telegraf- och tullverken m. m. draga, så uppgår kostnaden för den egentliga finansförvaltningen till 456,985 kronor. Se vi slutligen efter, huru samma förhållande gestaltar sig under ecklesiastikdepartementet, så finna vi, att utgifterna för förvaltningen under denna hufvudtitel stiga till en summa af 89,250 kronor. De öfriga anslagen under samma titel utgå nemligen till understöd af vetenskaper, skön konst och undervisning; och de anstalter, som härför erfordras, kunna väl icke egentligen kallas förvaltande verk. Om nu alla ofvannämnda belopp sammanläggas, kommer man till en utgiftssumma för den inre förvaltningen och rättsskipningen, med afdrag af hvad som hör till militärväsende, uppbördskostnader och näringar, af endast 5,892,000, eller, i rundt tal, 6,000,000 kronor på en budget, som uppgår till omkring 76,000,000 kronor. Jag tror således, att, om man ser dessa siffror sådana de äro, äfven de, som nu förskräckas för den ifrågasatta tillökningen i statsutgifterna, skola finna, att det för ändamålet begärda anslaget icke är orimligt. Och den granskning, som Regeringens förslag till löneregleringen undergått, är af den beskaffenhet, att man kan vara öfvertygad derom, att Regeringen icke uppställt högre anspråk på löneförbättringarna än som äro alldeles nödvändiga.

På grund af hvad jag nu anfört, yrkar jag bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Grefve Sparre: Då denna fråga i går förevar, yttrade en leda-

Om aflönings-
stat för krono-
fogdar.
(Forts.)

mot af Kammaren, under vemodig klagan öfver den här ifrågasatta tillökningen, att han beständigt fick höra vissa personer påyrka förhöjning i tjenstemännens löner. Jag vill tillåta mig från min sida fråga honom, om han tror det vara angenämare för oss, som, utan att sjelfve hafva eller ens vilja hafva någon del i dessa löneförhöjningar, anse det vara vår pligt att upplysa dem, som till äfventyrs icke noga känna förhållandena, om de anledningar som förefinnas till de ifrågasatta löneförhöjningarna, om, säger jag, det kan vara angenämare för oss att oupphörligt kämpa mot strömmen. Om jag sjelf skulle bestämma lönerna till tjenarne på mina egendomar, hvilket icke jag utan mina förvaltare nu göra, skulle jag väl med nöje inhemta upplysningar af dem, som kände till beloppen af lönerna i allmänhet, och man borde väl därför kunna begära, att man här utan otålighet skall afhöra de upplysningar, hvilka vi, som böra känna till förhållandet i detta afseende, kunna hafva att meddela. Om vi skulle fortsätta den jemförelse med tjenarne eller andra yrkesmän, vi börjat, så vill jag påstå, att de löner, som här äro föreslagna, visserligen icke i jemförelse med andra äro på något sätt höga. Jag har t. ex. nyligen erfarit, att en länsman inom det län, jag tillhör, lemnat sin tjänst för att mottaga en disponentplats vid en fabrik med en aflöning af 10,000 kronor årligen jemte fri bostad; men då man häromdagen ifrågasatte, att åt länsmännen gifva en årlig lön af 1,600 kronor, hvarifrån skulle afräknas förmånen af fri bostad, om den kunde länsmännen beredas med afseende på nödvändigheten deraf, att de för allmogens skull borde hafva en fast och, om möjligt, inom distriktet centralt belägen bostad, fann man, att $\frac{1}{6}$ af den lön, nyssnämnde länsman betingat sig, var alldeles för mycket. Om jag beräknar hvilka löner, arfvoden och emolumenter disponenterne af mina egendomar hafva, så uppgå deras inkomster med fullkomlig säkerhet till 4,000 kronor; men det skulle vara för mycket att gifva en kronofogde, som, på sätt Herr civilministern nyss antydde, närmast Konungens Befallningshafvande skall hafva tillsyn öfver, att de underlydande fullgöra sina skyldigheter och derjemte hafva en maktpåliggande uppbörd, 4,000 kronor! Hans lön skulle efter Utskottets förslag nedprutas till 3,500 kronor, med skyldighet för honom att sjelf skaffa sig bostad, vedbrand m. m.

En talare från Skåne yttrade nyss, att dessa tjenstemän skaffa sig biförtjenster. Ja, mine Herrar, huru viljen I förekomma detta, då lönerna till dem sättas så små, att de icke kunna lefva derpå. Och om de icke kunna lefva på annat sätt, måste de ju skaffa sig biförtjenster. Jag har sjelf någon erfarenhet deraf. Jag har nemligen inom mitt län en skicklig och duktig länsman; han är anställd inom min grannes kommittentskap. Denne hade mycket enskilda uppdrag både vid ting och med lagsökningsåtgärder med mera, och då jag sade till honom: »Jag finner denna Eder verksamhet icke riktigt öfverensstämmande med Eder tjänst, därför att den gifver anledning till den misstanke, att Ni icke med tillräcklig

noggrannhet och ovelld kan sköta de handräkningsärenden, Ni har att ombesörja», så svarade han: »Hvad vill jag göra, icke kan jag lefva med hustru och barn på en årsinkomst af 850 kronor?» Det är också omöjligt; och hvad skulle jag svara honom? Om kronofogdarne nu skaffa sig andra uppdrag, så måste jag med någon kännedom om detta förhållande erkänna, att tillfällena till enskilda uppdrag, som isynnerhet inom vissa orter hittills varit ganska stora, minskas allt mer och mer i den mån skrifkunnigheten och affärsdugligheten hos enskilda personer blifvit så stora, att allmänheten till dem kan hafva lika stort förtroende som till tjänstemännen. Om nu en kronofogde, då han finner sig icke kunna lefva på 3,000 kronor om året, skaffar sig sådana uppdrag, har jag rätt att förvägra honom det? Och om jag har makt att förbjuda honom det eller åtminstone säga honom, att jag icke gerna ser det, måste jag kunna säga icke blott: »Ni är aflönad för att göra Eder tjänst, men icke för att sköta enskilda uppdrag», utan äfven att staten aflönar honom så, att han kan lefva derpå. — Men kan väl en person i hans ställning med hustru och bara lefva sorgfritt å 3,500 kr. för året? Jag känner mer än väl, hurusom det finnes en och annan medlem af denna Kammare, som för sina flerfaldiga befattningar och derjemte såsom mångårig komitéledamot uppstår arfvoden å stat, hvilkas sammanlagda belopp jag tror mig kunna beräkna till 8,000 kr. Men aldrig har jag förspott, att vederbörande tyckt det vara för mycket.

Om aflöningsstat för kronofogdar.
(Forts.)

Om en person under sin studietid vid akademien — och vi veta ju, att kronofogde måste hafva aflagt akademisk examen — nödgats sätta sig i skuld, hvilket är temligen vanligt, tro Herrarne då, att, när han sent omsider får ett brödstycke, 3,500 kr. jemväl kunna räcka till räntefafbetalningar och amorteringar å denna skuld! Man bör väl icke sätta uppbördsmän på en sådan punkt, att de knappt kunna lefva, utan för sin bergning frestas att tillgripa anförtrodda medel eller, hvad som är nästan lika betänkligt, egna sig åt en annan verksamhet än den tjensten anvisar honom.

Då jag senast talade om nödvändigheten att tillhandahålla bostäder åt länsmännen, bemöttes jag med den invändningen, att »det känna vi lika bra till som landshöfdingarne» samt att det icke mötte några svårigheter för länsmännen att skaffa sig bostäder. Jag skulle hafva velat erinra den ärade representanten från Halland, som yttrade detta, derom, att just inom det fögderi han tillhör, hvarken kronofogden eller häradsskrifvaren lyckats förskaffa sig bostäder inom häradet, utan nödgas bo i ett annat härad. Så pass tillförlitliga äro de uppgifter man ibland får. Med fullkomlig säkerhet kan jag deremot påstå, att det är ganska svårt för desse tjänstemän att förskaffa sig bostäder, å hvilka dessutom hyran ofta till en överdrifven höjd uppdyrkas af spekulanter, som veta, att bemälda tjänstemän måste vara bosatta inom deras tjenstgöringsdistrikt; hvilket gör en icke så obetydlig bresch i den till dem anslagna aflöning.

Om aflönings-
stat för krono-
fogdar.
(Forts.)

Jag kan icke underlåta att nämna jemväl några ord om mångsidigheten af landsstatstjänstemännens göromål. Då vi senast öfverlade och diskuterade om landssekreterarnes göromål, yttrade sig en talare på skånebänken så här: »efter de ha' så mycket att göra, så kunna väl landshöfdingarne hjälpa dem att skriva». Tron I då, mine Herrar, att denna mer än en gång uttalade åsigt, att landshöfdingarne endast hafva ringa sysselsättning, är riktig! Jag skulle vilja bedja Herrarne göra mig den äran att besöka mig i min hemort — der det, i parentes sagdt, är ett ordspråk, att ljust i mitt fönster tändes kl. 5 om morgonen och aldrig släckes förrän vid midnatt, och der min dörr står öppen för besök redan från kl. 7 f. m., emedan, som det vanligtvis heter, man måste infinna sig tidigt för att icke behöfva vänta på att slippa in — jag skulle, säger jag, om Herrarne ville göra mig ett besök i mitt hem, nog visa hvad en landshöfding har att göra. Jag vill visst icke skryta. Tvärtom vågar jag långt ifrån påstå, att jag medhinner ens hälften af de göromål, som åligga mig, eller att jag på något sätt sköter dem bra. Men det vet jag, att, då jag studerade på min examen i Upsala, yttrade den professor, som tenterade mig i offentlig och administrativ rätt, till mig: »Hvad jag minst i verlden skulle vilja åtaga mig här i landet vore att blifva landshöfding, derföre att de ha' så ohyggligt med göromål.» Kasta vi en blick på landshöfdinginstruktionen, så innefattar den till landshöfdingens åtgärd frågor rörande kyrkan, skolan och folkundervisningen i allmänhet, tingshållningen, skjuts- och polisväsendet, ja, ända ned till soldattorpen och tillsynen öfver deras vidmakthållande m. m. Häraf torde Herrarne finna, att det ingalunda saknas full sysselsättning för landshöfdingen. Dessutom underlåter regeringen sällan att, då någon förändring i lagstiftningen ifrågasättes, infordra yttranden af Konungens Befallningshafvande i länen, och Herrarne veta, att sådana förändringar i våra dagar äro särdeles talrika. Landshöfdingarne hade sistlidne höst samtidigt fyra stora organisationsfrågor att utlåta sig öfver, nemligen skattejemkningskomiténs förslag, skjutskomiténs förslag samt förslag till reglemente för folkbanker och förordning angående försvarslöse. Hvarje sådan fråga fordrar studier, hvarjemte landshöfdingen, för att kunna säkert bedöma den ifrågasatta reformens inverkan på ställningar och förhållanden i olika orter af länet, måste infordra och pröfva en mängd yttranden från underordnade myndigheter, inrättningar och äfven från landsstatens tjänstemän. Häraf finna Herrarne, att de tjänstemän, hvarom här är fråga och om hvilka en talare på skånebänken här om dagen helt legert yttrade, att både kronofogde- och länsmansbefattningarna beqvämt skulle kunna skötas af *en* person, i sjelfva verket hafva fullt upp med arbete och att man ej bör genom allt för små löner tvinga dem att sysselsätta sig med enskilda uppdrag, hvarigenom deras tid och krafter dragas från arbetet i statens tjänst. Att i fråga om de högre landsstatstjänstemännens aflöning Herrarne hysa

någon tvekan att bevilja de öskade lönerna förundrar mig mindre, men att med afseende å de lägre tjänstemännens inom samma stat aflöningar samma brytning mellan meningarna förekommer, synes mig oförklarligt. Jag hade trott, att man allmänneligen skulle inse behovet af den ifrågasatta löneförhöjningen till de lägre tjänstemännen. Det är min öfvertygelse, att genom den förändring, som nu skett, i det att kronofogdarnes boställen indragits, desse tjänstemäns inkomster mångenstädes minskats och att minskningen ej uppväges af den förhöjda lön, Utskottet velat medgifva. Till och med den lönereglering Kongl. Maj:t föreslagit synes mig innebära minskning i lönen för vissa kronofogdar, hvilka förut haft boställen. Ty förmanen af boställe måste i synnerhet på landet ganska högt uppskattas. Tjänstemannen har derigenom icke blott bostad, utan äfven direkt inkomst, som i de flesta fall torde uppgå till vida högre belopp än hvartill den i aflöningsstaten blifvit beräknad. Vi böra i första rummet tillse, att tjänstemännen äro så väl aflönade, att man kan af dem begära först och främst rättrådighet och oveld, i andra rummet punktlighet i redovisningen och i tredje rummet ostördt arbete i tjensten, så att de icke kunna undanskylla sig med, att brödbekymmer tvinga dem att bredvid tjensten sysselsätta sig med enskilda uppdrag.

Jag ber om ursäkt, att jag kanske nog länge tagit Herrarnes tid i anspråk, men jag kan ej underlåta att ytterligare betona, att det här är fråga om att bestämma aflöningen för tjänstemän, som äro uppborrdsmän och derjemte administratörer. De utöfva en ganska vigtig verksamhet, och Riksdagen bör därför ej visa dem njugghet. Jag vidrörde nyss, att mångfaldiga förändringar inom administrationen i våra dagar ega rum. En sådan förändring innefattas uti Riksdagens beslut för några dagar sedan i skjutsfrågan; i den för några år sedan skedda indragningen af kronobrefbäringen och i sammanhang dermed poststationers inrättande öfver allt i landet. En sådan förändring vidtages också i detta ögonblick med domänförvaltningen. Nåväl — tyngden af allt detta arbete hvilar i väsentlig mån på kronofogdarne, de der hafva den närmaste tillsynen i orterna. Det är tydligt, att på detta sätt förändring och tillökning i desse tjänstemäns verksamhet tid efter annan skall inträffa. När det är fråga om reglering af något centralt embetsverk, tages alltid i betraktande den tillökning i göromål, förändringen anses medföra, och nya tjänster tillsättas med afseende härå. Här åter tänker ingen statsmänniska på den tillökning i göromål, som faller på landsstatstjänstemännen. Landsstatens tjänstemän äro så många, att man glömmar, att arbetet ökas. Men ehuru arbetet delas på många, faller tyngden af det ökade arbetet på hvar och en. Särskildt med afseende å kronofogdarne är man allvarligt betänkt på att förbjuda dem sysselsätta sig med andra saker utom tjensten. Sådant är likväl ej möjligt, såvida ej vägen till en dylik reform förberedes genom att Riksdagen gifver dem tillräckliga löner.

Om aflöningsstat för kronofogdar.
(Forts.)

Om aflönings-
stat för krono-
fogdar.
(Forts.)

Slutligen vill jag göra en liten anmärkning med anledning af en talares yttrande i Måndags, att statsverket för närvarande har ondt om penningar och att Riksdagen följaktligen bör utöfva sparsamhet. Ja, det är sant, men denna stat, mine Herrar, som bestämmes för hela rikets administration, uppgöres icke för ett år, utan den har afseende på framtiden. Om man eljest finner denna stat lämplig, torde det icke finnas något giltigt skäl att göra inskränkning i densamma, derföre att det för ögonblicket är ondt om penningar. Den tillfälligheten, att ställningen för närvarande kan vara mindre briljant i landsorten, kan väl icke vara skälilig anledning att bestämma staten för tjenstemännen, som skall hafva tilllämpning för framtiden, lägre än man eljest skulle göra.

På grund af hvad jag anfört instämmer jag med de talare, som yrkat bifall till Kongl. Maj:ts proposition i denna del.

Herr Statsrådet Thyselius: Vi torde nu hafva kommit nära till slutet af de frågor, der några större meningsskiljaktigheter kunna uppstå, och jag anhåller derför att få yttra några ord rörande regleringen i allmänhet.

Af alla de lönerogleringar, hvilka varit föremål för regeringens och representationens behandling, torde det icke vara någon, som varit mera af ett länge för handen varande behof påkallad än denna. Då för tre år tillbaka jag af Konungen kallades till det embete jag ännu innehar, framställdes till mig från rikets alla delar, huruledes till följd af de otillfredsställande lönevilkor, hvilka voro för statens tjenstemän i landsorterna gällande, det vore att befara, att de lägre landsstatstjensterna, då de blefvo lediga, icke skulle på lämpligt sätt kunna återbesättas. Inga nya sökande anmälde sig till inträde vid landsstaten och för möjligheten af ordningens tillbörliga upprätthållande yttrades en stor farhåga. Under de derefter förflutna åren har jag ofta hört samma farhågor uttalas, och det är först sedan man börjat hoppas, att regleringen snart skulle komma till stånd, som en ljusning i förhållandena visat sig. Denna reglering är sålunda af yttersta behof påkallad.

Man klagat öfver, att den tager stora summor i anspråk. Jag ber att i detta hänseende för några ögonblick få taga uppmärksamheten i anspråk.

En talare på uplandsbänken har redan visat att, ålderstillägg oberäknadt, hela den förökade utgiften skulle uppgå till 453,043 kronor. Utan att vidtaga några förändringar till höjande af expeditionslösen vid några embetsverk utöfver hvad redan är för vissa andra stadgadt, kan man med säkerhet räkna på, att staten får en ökad inkomst af 300,000 kronor. — Den summa, som sålunda här skulle ifrågakomma, vore 153,000 kronor. — Jag ber eder, mine Herrar, komma ihåg, att det här icke är fråga om ett vanligt embetsverk, det gäller i sjelfva verket 24 sådana, hvarterda bestående af en stor mängd tjenstemän, uppgående tillsammans till icke min-

dre än 875 personer. Jag ber då att få fråga, om denna summa, som skulle af statskassan utgå, kan anses öfverdrifven. Just med hänseende till det stora antal personer, för hvilka regleringen skulle ega rum, har det varit för regeringen af yttersta behof påkalladt att föreslå lönebeloppen så låga som det någonsin varit möjligt. Man har inom regeringen försökt och åter försökt huruvida de icke skulle kunna ytterligare nedsättas, men omöjligen trott sig kunna utan skada komma till lägre belopp, än de som af Kongl. Maj:t äskats, och jag ber eder, mine Herrar, taga i betraktande, att, hvad särskildt angår länsmännen, för desse, uppgående till ett antal af 520, hvarje ökad hundratal i löneförmåner betingar ett höjdt anslag af 52,000 kronor. Kanske har regeringen därför gått nog långt i anspråkslöshet hvad länsmännen beträffar, ett omdöme, som jag af en eller annan talare fått höra och än vidare torde få höra. Jag har emellertid trott mig kunna hysa den förhoppning, att hvad Kongl. Maj:t begärt skulle blifva af Riksdagen bifallet. Såsom jag nämnt, är här fråga om endast en tillökning af 153,000 kronor. Denna Kammare har redan derå afprutat 24,000 kronor på landssekreterare- och landskamrerarelönerna. Här är fråga om att afpruta ytterligare 58,500 kronor, och då skulle hela utgiften för reglering af 24 länsstyrelser med 875 personer, ålderstilläggen oberäknade, inskränka sig till omkring 70,000 kronors ny utgift, och man har då icke afdragit den vinst staten gjort och kommer att göra genom indragning af boställen. Det synes mig därför, såsom om talet om en för kostsam löneroglering saknade grund, och jag hyser den förhoppning, att sedan Kammaren tagit i öfvervägande, hvad möda regeringen gjort sig att hålla utgifterna så lågt, som möjligt utan regleringens förfelände ske kunnat, Kammaren icke heller skall vägra att bifalla en af Kongl. Maj:t föreslagen löneroglering så nödvändig som den för kronofogdarne.

Om aflöningsstat för kronofogdar.
(Forts.)

Herr C. A. Larsson: Jag hoppas, att Herrarne ursäkta, att jag tager till ordet i denna fråga, men jag har blifvit på sätt och vis dertill uppmanad af en talare på upplandsbänken. Han gjorde mig förebråelser, därför att jag påstått, att statsverkets utgifter för embets- och tjenstemäns löner och pensioner uppgå årligen till 50 millioner kronor. Jag tror dock, att jag icke behöfver taga något tillbaka derpå. Enligt de beräkningar, som förekomma i förberedande skattejemkningskomiténs betänkande, skulle beloppet utgöra 48 millioner kronor om året, och lägger jag härtill de tillökningar, som vid senaste riksdagarne skett, tror jag, att jag icke behöfver taga ett enda öre tillbaka på de af mig uppgifna 50 millioner. Huruvida i det af komitén upptagna beloppet, 48 millioner kronor, inberäknats statens utgifter för fångars vård och underhåll, har jag visserligen icke kontrollerat, men är det så, är detta skattejemkningskomiténs fel, som inberäknat nämnda utgifter, och icke mitt, då jag blott åberopat komiténs sifferuppgifter. Komitén har icke

Om aflönings-
stat för krono-
fogdar.

(Forts.)

närmare specificerat det uppgifna beloppet, och jag har gått ut från den synpunkten, att, då jag af statsregleringen sett, att det finnes ett särskildt anslag för fångars vård och underhåll, detta anslag icke blifvit af komitén inberäknadt.

Den ärade talaren har uti sina beräkningar kommit till det resultatet, att statsverkets utgifter för embets- och tjenstemäns löner och pensioner uppgå blott till 5,892,000 kronor om året i stället för 50 millioner kronor, som jag påstått. Huru han kunnat komma till ett sådant resultat, kan jag icke förstå. Han har visserligen uppgifvit några hufvudtitlar och reducerat en mängd utgifter, men jag tror, att komiténs betänkande, som upptagit den beskattade inkomsten af allmän tjenstebefattning eller pension enligt taxeringslängderna, är mera tillförlitligt än den ärade talarens kalkyler.

Grefve Sparre påstod, att Andra Kammarens majoritet alltid prutade mot löner, men jag undrar, om icke Herrarne sjelfve lärt oss det, då frågan om skjutsregleringen behandlades och Herrarne ansågo, att utgifterna deraf skulle blifva så svåra att bestrida. Då var förhållandet omvänt. Då kämpade landtmannapartiet för frågans framgång, men Herrarne stodo emot och till och med chikanerade regeringen, därför att hon velat gå folkets önsknings till mötes. Då sades å Herrarnes sida, att blott egen nytta gjorde sig gällande i frågan, men jag hemställer, om det icke är mera skäl att nu tala om egen nytta. Om icke Herrarne sjelfve hafva nytta eller skada af den utgång, frågan får, så kunna Herrarnes vänner eller vänners vänner hafva det.

Jag tror, att Herrarne icke hafva kännedom om de arbeten, som åligga en kronofogde. Man behöfver blott taga en tidning i hand, så kan man der få läsa, att han icke har någon dag ledig från hållande af auktioner och dylikt. Vore han så strängt upptagen på sitt kronofogdekontor, som det blifvit påstådt, skulle han icke kunna så mycket sysselsätta sig med allmogens ekonomiska angelägenheter, som nu är förhållandet. Om man gifver 300 kronor om året till en skrifvare, så skulle han mycket väl därför kunna sköta hela kronofogdetjensten, med undantag af uppbörden och taxeringen. Ty hvad gör en kronofogde? Ingenting annat än, såsom en talare på skånebänken yttrat, att han skrifver verkställighetsorder till länsmanen på hvar enda lapp, han får från Konungens Befallningshafvande. Sjelf besörjer icke kronofogden någon verkställighet, och icke heller utför han ett enda åtal vid domstolarne eller tager någon befattning med polisangelägenheterna inom orten. Han sitter helt makligt på sitt kontor och sköter sin expedition på det sätt, att han skickar verkställighetsorder till länsmanen och afsänder till Konungens Befallningshafvande ett eller annat missiv, som hans skrifvare utskrifver. Det är endast landshöfdingarne, som hafva fördel och beqvämlighet häraf. De behöfva blott skrifva 8 bref till kronofogdarne i stället för 24 bref till länsmännen. Kost-

naderna skulle icke blifva större, ty sedan ett konsept är uppsatt, kan man deraf taga huru många afskrifter som helst, och man behöfver blott hafva en renskrifvare, som skrifer ut dem, och denne kan fås för godt pris.

Om oflöningsstat för kronofogdar.
(Forts.)

Jag tviflar visst icke på, att Grefve Sparre gifver stora arfvoden till sina domänförvaltare. Men med hänsyn till de dagsverkspris, som nu gälla, undrar jag, om Grefven kan få någon stor netto-behållning på sina egendomar.

Grefve Sparre yttrade vidare, att det skulle vara omöjligt för en länsman att lefva på 850 kronor. Men huru kan en länsman *nu* lefva på 850 kronor? Det är visserligen sant, att en och annan länsman nu har boställe. Största antalet har det likväl icke. Det oaktadt finnes icke brist på sökande till en länsmanstjenst, när en sådan är ledig. Minst tio sökande anmäla sig till tjensten, och alla äro dugtige karlar.

Herr Civilministern sade, att nu i fråga komma reform är en bland dem, som mest är af behovet påkallad. Jag vill icke bestrida det. Men jag tror, att man i landsorten hoppats, att reformen skulle så genomföras, att kronofogdetjensterna blefve slofade och lönerna för dessa tjänster fördelade på länsmanstjensterna. Om länsmännen fått ett tusen hvardera i påökning, så skulle de hafva varit mycket tacksamme och kunnat reda sig mycket bra. Det hade då jemväl icke varit så mycket besvär med ärendena, emedan de icke hade behöft gå genom så många mellanhänder.

Nu har man också sagt, att man icke kunde anförtro länsmännen att verkställa uppbörden af skatterna. I afseende derå får jag säga, att jag anser, det skatterna ganska väl kunde uppbåras af kommunerne sjelfve, hvilka redan nu hafva uppbörd till mycket höga belopp. Detta tror jag skulle kunna gå mycket lätt för sig, och då kunde man icke behöfva kosta på kronofogdarne någon förhöjning i lön, men ändock gifva de tjänstemän, som verkligen behöfva finnas, löner, så att de få hvad de behöfva. Hvarför Kongl. Maj:t varit så njuugg mot länsmännen, då alla andra fått så betydlig påökning, kan jag icke förstå. I stället har man i fråga om länsmännen knusslat, så att de icke ens fått fullt 2,000 kronor i lön, utan blott 1,900 kronor, likasom desse icke vore mest i behof att få någon högre tillökning. Man borde därför, enligt min tanke, gifvit länsmännen något mera. Hade man indragit kronofogdarne och tagit 1,000 kronor till hvarje länsman från kronofogdelönerna, så hade länsmännen icke behöft någon påökning från statens sida.

Jag tillåter mig erinra talaren från Upsalabänken, att när jag grufvade mig för de af mig uppgifna 50,000,000 kronor, såsom utgörande det sammanlagda beloppet af löner och pensioner, så gjorde jag det under förutsättning, att landets penningeväsen finge utveckla sig normalt, men icke att man genom konstlade medel skulle ställa så till, såsom man på senare åren gjort, att en stor massa penningemedel utsläppes i rörelsen genom anlåtande af privatbankernas sedel-

Om aflönings-
stat för krono-
fogdar.
(Forts.)

utgiftsmyndighet eller införsel af guld från utlandet i följd af skuldsättning derstädes. Om penningrörelsen finge nedgå till den punkt, der den i förhållande till landets ställning i ekonomiskt hänseende verkligen borde befinna sig, så skulle penningen åter uppgå till sitt ursprungliga värde och följaktligen alla tjänstemäns löner till dubbla beloppet emot hvad de nu äro. Detta sade jag, när myntreformen hos oss verkställdes, och detta har väl ännu icke inträffat, men skälet dertill är att man lånat guld från utlandet för att på ett onaturligt sätt hålla uppe en för stor penningrörelse.

Jag tror för min del, att kronofogdarna icke sjelfve skola kunna anse sig göra rätt för dessa 4,300 kronor, som de skola få enligt Utskottets förslag; och om Herr Grefve Sparre vid sin hemkomst till länet sammankallade kronofogdarna och frågade dem, om de vore nöjde med de nu af Utskottet föreslagna lönerna, så skulle de säkert svara ja på den frågan. Jag vill dock icke göra någon prutning på de belopp, Utskottet föreslagit, ty jag anser, att staten kan hafva något till godo på de provisioner m. m., som blifvit till statsverket indragna.

Herr Sjöberg: Jag borde måhända icke yttra mig i denna fråga efter det föredrag, herr Statsrådet och Chefen för civildepartementet nyss hållit, så mycket mera som jag i det hufvudsakligaste åtminstone skulle kunna instämma i hvad Grefve Sparre yttrat; men som jag vid föregående tillfälle, då denna särskilda lönereglering förelåg, tog mig friheten att besvara Kammaran med ett par anföranden, anser jag mig äfven denna gång befogad att på grund af gammal erfarenhet yttra några ord till det gagn, de möjligen må kunna medföra.

Jag kan icke underlåta att till en början i någon mån bemöta hvad den näst föregående talaren yttrade, så vida hans föredrag nemligen var af beskaffenhet att kunna bemötas.

Herrarna torde i allmänhet hafva funnit, att denne talare har en mycket liflig fantasi och är af en verkligt poetisk natur, samt i följd deraf en känslomenniska, som, sedan den vid förekommande tillfällen alldeles oundgängliga explosionen en gång väl gått öfver, är lika lugn och saktmodig, som någon af oss andra.

Detta är det egendomliga förhållandet med denne man, hvilket jag på grund af gammal bekantskap med honom vågar uttala, utan att han, efter hvad jag hoppas, deraf på minsta sätt skall känna sig sårad. Såsom bevis på, hurusom denna lifliga fantasi understundom spelar honom fula spratt, vill jag erinra herrarna om något, hvilket jag visserligen icke sjelf åhörde, emedan jag vid detta tillfälle var hindrad af sjukdom från deltagande i riksdagsförhandlingarne, men som jag sett uppgifvas i två eller tre olika tidningsreferat, nemligen att han, då det var fråga om fastställandet af lönestat för Landtmäteristyrelsen, kommit fram med det påståendet, att det var vaktmästaren, som egentligen skötte det embetsverket.

Jag vill nu fråga, om det kan falla någon af eder in, mine herrar, att tro, det han på allvar menat något sådant? Det gjorde han naturligtvis icke, men fantasien kom olyckligtvis med i spelet och så kom han att yttra något, som han i sjelfva verket genast derefter måste i sitt sinne återtaga.

Om aflöningsstat för kronofogdar.

(Forts.)

Hvad sjelfva saken beträffar, synas mig tillräckligt många och goda skäl vara anförda till stöd för Kongl. Maj:ts proposition. Det är dock en omständighet, hvarpå jag vill fästa uppmärksamheten, ehuru det måhända kan synas obehöfligt, då herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet redan antydtt detsamma i sitt anförande till Statsrådsprotokollet, nemligen, att en betydlig reduktion af kronofogdetjänsternas antal, efter hvad jag föreställer mig, kommer att ega rum åtminstone i mellersta och södra Sverige. Deremot torde det vara nödigt, att inom ett eller annat län i Norra Sverige öka antalet af dessa tjänster, men i de flesta län och särskildt i det län, jag tillhört, synes det mig, som om en reduktion skulle kunna ega rum, sedan man likväl uppdragit vissa närmare bestämda gränser mellan länsmännens och kronofogdarnes göromål. Denna reduktion bör naturligtvis ske i den mån tjänsterna blifva lediga, och i samma mån uppstå ju äfven ökade tillgångar till aflönande af de tjänstemän, som efter reduktionen finnas kvar.

Herr Rydin har här helt nyss anställt en jemförelse emellan kanslisekreterarnes i stats-departementens expeditioner och kronofogdarnes aflöningsförmåner. Då kanslisekreterarnes löner bestämdes, väckte den Kongl. propositionen derom icke ringaste motstånd, hvarken inom Stats-Utskottet eller i Kammaren, utan hvad Kongl. Maj:t föreslagit i sådant hänseende antogs utan diskussion. En kanslisekreterare har vid första tillträdet af sin befattning 2,800 kronor i lön och 1,200 kr. i tjänstgöringspenningar; hvarförutom lönen efter 5 år ökas med 500 kronor samt efter 10 år med ytterligare 500 kronor, så att aflöningen med inberäkning af tjänstgöringspenningarna efter 10 års förlopp uppgår till 5,000 kronor. Med inberäkning af anslag till skrifbiträde eller expensmedel, som det kallas, skulle deremot aflöningen åt en kronofogde icke uppgå till mera än högst 4,800 kronor enligt Kongl. Maj:ts förslag. Nu vill jag fråga, om man med någon erfarenhet af förhållandena kan säga, att det i afseende å det med de respektive tjänsterna förenade ansvaret kan finnas ens den ringaste likställighet emellan en kanslisekreterare och en kronofogde? Det är, som herr Grefve Sparre nyss anmärkte, otaligt många tillfällen, då såväl kunskaper som skicklighet och duglighet måste tagas i anspråk hos en kronofogde, och, då man härtill lägger den uppsigt, han måste utöfva öfver de honom underlydande länsmännen, kan det väl icke ur någon synpunkt sägas vara för mycket tilltaget, om en kronofogde kommer i åtnjutande af de löneförmåner, Kongl. Maj:t föreslagit.

I sammanhang härmed bör jag yttra några ord med afseende å den af herr Carl Anders Larsson gjorda anmärkningen, att krono-

Om aflönings-
stat för krono-
fogdar.
(Forts.)

fogdarne icke hade annat att göra än att skrifva på remisser från Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och anmoda länsmännen att verkställa dem. Denna anmärkning låter sig icke försvaras, ty den står i strid med gällande författningar, af hvilka det torde vara tillräckligt att åberopa de särskilda instruktionerna för kronofogdar och länsmän; men den var icke riktig äfven i den inskränktare mening, talaren antagligen afsåg. Jag tillåter mig härvid anförä, att för ungefär trettio år sedan infördes i det län, jag då tillhörde, den förändring, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, beträffande verkstälighetsåtgärder i allmänhet, vände sig direkt till länsmännen, såvida det icke gälde frågor, som, enligt lag eller instruktion, specielt rörde kronofogdarnes tjenstutöfning. I alla andra frågor skriftvexlades omedelbart med länsmännen, utan afseende derå, att expeditionernas antal derigenom mångdubblades. Jag autager, att på enahanda sätt förfäres i andra län.

Den omständigheten, att kronofogdarnes boställen skola indragas, måste i väsentlig mån nedsätta deras aflöningsförmåner, och det låter icke tänka sig, att desse tjenstemän skulle hafva kunnat draga sig fram med de obetydliga löneinkomster, de hittills haft, om icke de, eller åtminstone de fleste af dem, varit i åtnjutande af förmånen att hafva boställen. Derjemte ber jag att få påpeka en omständighet, som af Stats-Utskottets utlåtande i den del, jag afser, icke rätt klart framgår, nemligen om meningen skulle vara att hädanefter alla resor, som kronofogdarne i och för tjensten företoge, skulle ersättas, så att de jemväl bekomme ersättning för tjänsteresor i egentlig mening såsom till uppboordsstämmor o. s. v. Jag föreställer mig, att detta är en sak, som Kongl. Maj:t eller Chefen för Civildepartementet skall upptaga till förnyad pröfning, då ändring af resereglementet kan komma att vidtagas; men det vill synas mig, som, för att undvika all tvetydighet i detta afseende, en närmare upplysning härom kunde vara af nöden.

Jag skall icke trötta Herrarne med att anförä något ytterligare skäl till stöd för Kongl. Maj:ts förslag i ämnet. Jag skulle också icke kunna tillägga något till hvad andre talare i afseende derå andragit, och jag vill å andra sidan uttrycka den förhoppning, att den omständigheten, att jag tagit mig friheten att yttra mig i saken, icke må leda till ett beslut motsatt det, jag önskar.

Herr Carl Ifvarsson: Jag trodde för min del, att man i det närmaste utkämpat striden om de frågor, som stå i sammanhang med regleringen af lönerna för landtstatens tjenstemän, länge sedan på förhand och att man utan vidlyftigare diskussion skulle komma till afgörande af den saken. Jag har nu emellertid funnit, att så icke är förhållandet och därför har det icke varit möjligt för mig att undgå att ännu en gång uppträda för att yttra några ord i frågan.

Man har ånyo börjat tala om tjänstemännens aflöning i allmänhet och icke hållit sig endast vid den del af frågan, som föreligger till afgörande. Det ger äfven mig anledning att taga mig friheten att yttra några ord i afseende på tjänstemännens löner i allmänhet.

Om aflöningsstat för kronofogdar.
(Forts.)

Först vill jag nämna, att man icke kan hafva skälig anledning anse, att denna Kammare varit för njugg då den bestämt dessa aflöningar, och om den icke kunnat gå in på allt hvad Kongl. Maj:t föreslagit, så har jag dock trott mig finna, att Kammarens beslut sedermera alltid haft goda följder med sig.

För min del anser jag, att man skall tillse å ena sidan, att tjänsterna blifva så pass aflönade, att icke duglige sökande saknas till lediga platser, men å andra sidan äfven att tjänsterna icke blifva så högt aflönade, att sökande trängas om att erhålla dem. I det senare fallet uppstår vida större olägenhet, ty så snart en tjänst blir ledig, blir det ett fäktande af alla dem, som hafva så pass mycket kunskaper och förmåga, att de kunna göra anspråk på ett embete i statens tjänst, för att erhålla den lediga platsen. Följden af detta fäktande blir åter den, att man vill hafva så många tjänster inrättade som möjligt, och att sådant icke kan vara nyttigt för samhällskroppen i sin helhet, kan knappast betviflas af den, som gör mera afseende å hela samhällets bästa än på tjänstemännen och deras fördelar. Men det kan icke ens vara till fördel för tjänstemannaklassen att allt för många spekulera på statstjänster, ty deraf följer att den ene sökanden undantränges af den andre och de fleste få vänta intill ålderdomen, innan de få någon tjänst, om de annars någonsin få en sådan.

Det är dessa omständigheter, som Stats-Utskottet vid hvarje tillfälle noga afvägt mot hvarandra. I afseende på aflöningarnas belopp måste man i främsta rummet taga i betraktande hvilka kunskaper man fordrar af tjänstemannen och dernäst huru vida man begär full sysselsättning af honom. Fordrar man både kunskaper och fullt arbete af tjänstemannen, så får man naturligtvis lämpa lönen derefter, så att han af sin tjänst har sin anständiga bergning. Om deremot staten för den aflöning hon gifver icke fordrar fullständig tjänstgöringsskyldighet af tjänstemannen, såsom fallet är med kronofogdarne, så kan man å ena sidan icke ställa aflöningen så att den fullt motsvarar hans lefnadsbehof, men åter å andra sidan, icke förbjuda honom att sysselsätta sig med andra göromål och såmedelst skaffa sig biinkomster. Beträffande kronofogdarne kan på dem icke praktiskt tillämpas den regeln, att tjänstemannen bör hafva full sysselsättning af sin tjänst, emedan deras göromål förnämligast utgöras af besväret med kronouppbörd, hvilken uppörd icke kan utsträckas till hela året, utan måste försiggå endast under några månader deraf, under hvilken tid den ock mycket väl medhinnas. Desse tjänstemän äro därför den öfriga delen af året

Om aflönings- i godt tillfälle att skaffa sig biinkomster, och sådant är dem heller
stat för krono- icke förmenadt.
fogdar.

(Forts.)

Jag anser för öfrigt, att Kongl. Maj:t icke för några tjenstemän föreslagit så hög aflöning som för kronofogdarne, nemligen i förhållande till den tjenstgöring, som fordras af dem; och har man möjligtvis kunnat hysa någon tvekan om tillräckligheten af de för landssekreterarne nu anslagna lönebeloppen, så kan sådant gerna icke vara händelsen i fråga om kronofogdarne. Detta rörande aflöning.

Jag vill nu endast med några ord till bemötande upptaga några af landshöfdingen i Elfsborgs län fälda yttranden. Han är i allmänhet icke så noga med hvad han säger inom Kammaren, och man kunde måhända derför lemna hans yttranden obesvarade. Emellertid har han förmenat sig hafva reda på åtskilligt, som han ansåg att andra icke hade klart för sig. Dervid påstod han först, att en talare från Halland hade sagt sig vara mycket mera hemmastadd än landshöfdingarne i åtskilliga af de förhållanden, hvilka nu äro på tal. I det fallet har han misstagit sig; åtminstone har jag icke hört någon talare från Halland yttra något ditåt. Dock vill jag icke förneka, det jag för min ringa del verkligen tror mig hafva bättre än han reda på vissa landtstatstjenstemännen i Halland rörande förhållanden.

Ytterligare har han sagt, att inom Halland det finnes kronofogdar och häradsskrifvare, hvilka icke *kunnat* förskaffa sig bostäder inom deras tjenstgöringsdistrikt. Denna uppgift är icke sann. Ty den antydda kronofogden har verkligen haft bostad, som tillhör staten, fastän han afstått derifrån, sedan han af Kongl. Maj:t begärt och fått tillåtelse att bosätta sig hvar honom lämpligast synes. Att Kongl. Maj:t medgifvit detta bevisar, att det icke ens från det hållet anses alldeles oundgängligt att kronofogden skall bo inom sitt distrikt; och sakförhållandet visar derjemte, vågar jag påstå, att boställena icke äro så efterlängtade af tjenstemännen sjelfve, att man ur den synpunkten skulle bibehålla dem.

Med länsmännen i den ort jag tillhör är förhållandet det, att två af dem, som haft boställen af staten, sjelfve afstått från sina boställen och således icke kunna sägas hafva saknat sådana. Af desse har den ene arrenderat en fastighet och den andre förhyr bostad, begge dock inom sina resp. tjenstgöringsdistrikt.

Häraf torde följa att ingendera af de nyssnämnde tjenstemännen nödgats flytta utom sina tjenstgöringsdistrikt i brist på bostad eller tillfälle till bosättning inom distrikten.

Detta är hvad jag bestämdt vet och som icke kan med skäl bestridas af Herr landshöfdingen. Att han således sagt hvad han ej vet sant vara är klart, förutsatt att han icke talar emot bättre vetande. Det senare vill jag dock icke antaga, ehuru det ingalunda är ovanligt att han ej är så särdeles nogräknad med hvad han säger. Beträffande hans yttrande, att den omtalade länsmanen fick såsom industriidkare en lön af 10,000 kronor, bevisar detta

bäst, att industriidkarne i Elfsborgs län icke torde vara i behof af att, så ofta som skett, anlita statens medel för att upphjelpa sin ställning. För öfrigt undrar jag visst icke på, att en länsman lemnar sin befattning då han erbjudes en annan sådan med så stor lön, som nyss nämndes. Detta skulle sannolikt hvarje annan i hans ställe göra, för såvidt han ansåge sig kunna sköta den nya befattningen. Jag skall sluta med en hemställan, det Kammaren ville bifalla Utskottets förslag, hvilket uti i fråga varande hänseende gått så långt, som man skäligen kan begära.

Om aflöningsstat för kronofogdar.
(Forts.)

Herr Samuel Johnson: För min del kan jag icke ställa mig på deras sida, som vilja, att lönen för kronofogdarne bestämmes högre, än Utskottet föreslagit. När man tänker på, huru litet de äro upptagne af sin tjänst, synes den af Utskottet föreslagna lönen vara mera än tillräcklig. Åtminstone är detta förhållandet med i fråga varande tjänstemän i den ort, som jag tillhör. Deras tid upptages ej så mycket af tjänsten, att de ej kunna hinna att genom enskilda uppdrag skaffa sig betydliga biförtjenster. Helst hade jag sett, om man satt i fråga hela kronofogdeinstitutionens indragande. Ty, i likhet med Herr Carl Anders Larsson, tror jag, att kronofogdarnes göromål mycket väl skulle kunna öfvertagas af länsmännen, hvilka derigenom åter kunde få förbättrade lönevillkor.

En annan klass af landtstatens tjänstemän, nemligen härads-skrifvarne, hafva eget nog icke kommit i åtanke vid den nu föreslagna löneregleringen. Deras göromål äro dock så ansträngande, att äfven de mycket väl förtjena att blifva bättre aflönade, än de hittills varit. Då emellertid något förslag härom nu icke blifvit framställt, kan det naturligtvis icke komma i fråga, att jag vill göra något yrkande, utan har jag endast velat fästa uppmärksamhet på saken.

Hvad slutligen beträffar Herr Grefve Sparres yttrande, att han icke ansett sig kunna förbjuda kronofogdarne inom sitt län att åtaga sig enskilda uppdrag, kan jag väl icke tänka mig, att han ens skulle vilja något sådant och således förhindra desse tjänstemän att skaffa sig en sådan förbättring i sin ekonomiska ställning, som de kunna behöfva.

Herr A. Andersson i Intagan: I denna fråga kan jag icke annat än yrka bifall till Utskottets förslag. Hvarför jag begärt ordet, är för att i någon mån bemöta Herr Grefve Sparres påstående, att den ringa aflöning, staten gifver sina tjänstemän, vore orsaken till, att flere af dem sökte sig andra befattningar. Han anförde såsom ett exempel, hurusom en länsman inom hans län lemnat sin tjänst för att taga emot en enskild befattning. Som jag har något närmare reda på, huru med denna sak det förhåller sig, anser jag mig böra underrätta Kammarens ledamöter derom. Herr Grefve Sparre är en man, hvilken vi måste erkänna hafva en ovanlig förmåga att observera och taga reda på de honom under-

Om aflönings-
stat för krono-
fogdar.

(Forts.)

ordnades duglighet. Denna förmåga förnekade sig icke heller, då den i fråga varande länsmannen, hvars namn är Agren, upphörde med sin länsmansbefattning och blef anställd såsom disponent vid Vargö fabriksinrättning. Denna hade under flera år gått med förlust, men genom Ågrens ovanliga skicklighet och duglighet repade den sig på helt kort tid. Jag har endast velat anföra detta, på det icke Herr Grefve Sparres förutnämnda påstående skulle lemnas obesvaradt. Ty det är tydligt, att, på samma gång fabriken blef bättre skött, den äfven kunde bättre bära sig och derjemte gifva sin disponent en större aflöning.

Herr Asker: Det är såväl af Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet som af flere andra talare, enligt mitt omdöme, med goda skäl ådagalagdt och visadt, att den af Stats-Utskottet för kronofogdarne föreslagna lönen icke står i jemförligt förhållande till omfånget och vigten af befattningen samt ansvaret i följd af deras tjensteäligganden. En vän och talare på östgötabänken, Herr Carl Anders Larsson, har anfört åtskilligt till bestridande af en sådan uppfattning, men som han redan blifvit af Herr Sjöberg besvarad, skall jag icke till bemötande upptaga något af hvad han sagt. Då Herr Carl Anders Larsson en gång vid ett högtidligt tillfälle särskildt hedrat mig, hoppas jag, att han icke misstycer, om jag uppriktigt säger honom, att jag nästan befarar, att hans anförande i dag snarare påminner om skalden än riksdagsmannen. Jag vet ganska väl, att kronofogdarne icke äro några särdeles populära tjenstemän, hvilket härleder sig från beskaffenheten af deras tjensteäligganden; det är ingalunda angenämt att låta utdela, än mindre att emottaga debetsedlar å skatter, som skola utgifvas både till staten och kommunen, och det är sålunda lätt förklarligt, att de tjenstemän, som skola uppbära beloppen, icke kunna hafva stora sympatier. Men dervid torde man dock icke böra förgäta en omständighet, nemligen det stora ansvar, som hvilat på desse tjenstemän, derigenom att de omhänderhafva ej blott en betydlig statens uppbörd, än äfven uppbörd för kommuner och för enskilde, hvilkas medel de handräckningsvis uttaga. Det finnes, mine herrar, ett ord som heter *balans*. Visserligen har Sverige icke, utom i vissa undantagsfall, fått vidkännas obehaget af tjenstemän, hvilka gjort sig till något dylikt skyldige, men enligt mitt förmenande fordra både statens och folkets säkerhet, att sådane tjenstemän, hvarom här är fråga, aflönas så, att de icke störas af några bergningsbekymmer. Erinrar man sig vidare, huru deras göromål ökas från år till år, till följd af Riksdagens egna beslut — beslut om administrativa och ekonomiska anordningar — så borde väl omsorgen för statens och enskildt väl fordra, att desse tjenstemäns aflöning icke sättes för lågt. Jag kan icke finna annat, än att Kongl. Maj:ts proposition härutinnan träffat en billig och rättvis siffra. Anställer jag en jemförelse mellan, huru kronofogdarne enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle

komma att aflönas och till exempel den aflöning, som enskilda banker bestå sina kassörer, synes mig en sådan jemförelse böra ega någon vikt i vågskålen angående frågan om det belopp, som man i löneväg skulle vilja tilldela kronofogdarne. Jag vågar nästan påstå, att det finnes ingen kassör i någon enskild bank, som, derest Kongl. Maj:ts förslag i denna punkt bifalles, skulle hafva mindre inkomster än en kronofogde, utan tvärt om hyser jag den öfvertygelsen, att de allra flesta enskilda bankers kassörer åtnjuta högre aflöningsförmåner, än man nu vill bestå kronofogdarne. Jemför man vidare tjensteåliggandena för en kassör i en enskild bank med en kronofogdes göromål, lärer väl ingen i denna Kammare kunna påstå, att icke kronofogdarne hafva ojemförligt många flera maktpåliggande bestyr än en kassör i en enskild bank, hvars hela verksamhet inskränker sig till att sköta kassan och den bokföring, hvilken honom kan åligga. Under sådana omständigheter kan jag ingalunda frångå min öfvertygelse derom, att kronofogdetjensten är så maktpåliggande och ansvarsfull, att både statens säkerhet och enskildes rätt kan vara beroende deraf, att desse tjenstemän någorlunda väl och tillräckligt aflönas. Då dertill kommer, att den lönereglering, som Regeringen nu föreslagit Riksdagen att för landtstatens tjenstemän godkänna, står i ett väsentligt och åskådligt undantagsförhållande till andra löneregleringar, derigenom att besparingarna till statsverket inom landtstatens nuvarande budget blifvit tillgängliga och beräknade såsom en hufvudsaklig tillgång att aflöna dess tjenstemän, der behovet och omständigheterna sådant fordra, anser jag mig både pligtig och berättigad att i denna punkt yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr August Peterson: Då jag röstat för bifall till de redan afgjorda punkterna af Stats-Utskottets föreliggande betänkande, kommer jag att göra det äfven i fråga om den nu föredragna. Jag är öfvertygad om, att kronofogdarnes löneställning icke blifver sämre genom Utskottets förslag, utan tvärt om bättre än förut. De få nemligen efter 10 års tjenstgöring nära likställighet med landtdomarne, eller en lön af 4,300 kronor. Och detta är ganska försvarligt, synnerligast som kronofogdarnes tjenstegöromål icke äro så ansträngande och icke heller upptaga så mycken tid, att de icke kunna egna sig åt andra uppdrag derjemte. Man kan icke säga, att deras tid är så upptagen af tjensteåligganden, att de därför böra hafva för deras utkomst fullt tillräckliga löner och på samma gång förbjudas att förskaffa sig biförtjenster. I förbigående kan jag i afseende på kronofogdarnes inkomster anföra ett exempel från min hembygd, Blekinge. Der aflöd förra året en kronofogde, hvilken innehaft sin tjänst i cirka tjugu år. Han hade icke haft något boställe. Han skötte sin tjänst utmärkt väl. Något klagomål emot honom hade aldrig förekommit. Och han var en i alla afseenden redbar, galant och duglig man. Denne kronofogde hade emellertid utom

Om aflöningsstat för kronofogdar.
(Forts.)

*Om aflönings-
stat för krono-
fogdar.
(Forts.)*

tjensten förskaffat sig enskilda uppdrag och derpå samlat en betydlig förmögenhet, ty bouppteckningen efter honom utvisade en behållning af omkring 70,000 kronor. Då nu kronofogdarne, enligt Utskottets förslag, skulle få ytterligare löneförhöjning, ehuru icke till så högt belopp, som Regeringen begärt, så bör dock denna af Utskottet föreslagna siffra kunna anses fullt tillräcklig, helst som kronofogdarne hittills kunnat reda sig mycket bra med mindre. Grefve Sparre gjorde en jmförelse mellan enskilde och statens tjenstemän och sade, att man skulle se till, att de senare icke blefve allt för lågt aflönade i förhållande till de förre. Jag vill dock härvid erinra, att i enskild tjänst anställda personer alltid hafva fullt upp att göra. Men ingen kan påstå, att kronofogdarnes tjänst är så ansträngande och till den grad upptager deras tid, att det är omöjligt för dem att tillika åtaga sig annat uppdrag. Jag tror, att Utskottets förslag har goda skäl för sig; och jag yrkar därför bifall till det samma.

Herr C. A. Larsson: Det är med anledning af ett yttrande af Herr Sjöberg, som jag funnit mig föranlåten att begära ordet. Hans första målning af mig såsom en poetisk fantasimenniska skulle jag, om jag vore egenkär, kunna uppfatta såsom mycket smickrande för mig. Men jag befarar, att det är den gamla vänskapen, som dikterat detta hans yttrande. Och då han vidare framdrog ett bestämdt faktum, hvilket skulle hafva blifvit förfäktadt af mig, ehuru det vore alldeles afvita — hvarmed åsyftades mitt yttrande om den der vaktmästaren i Generallandtmäterikontoret —, så ber jag att få erinra honom om, att han läser endast sådana tidningar, som äro afvoigt sinnade emot mig, och hvilka därför litet emellan förvränga mina yttranden. Så har äfven skett med mitt yttrande om denne vaktmästaren. Om Herr Sjöberg ville läsa Kammarens protokoll, så skulle han finna, att jag aldrig påstått, att vaktmästaren skötte Generaldirektörens befattning, men att han deremot vore till mycken nytta, då allmänheten behöfver hemta upplysningar från Generallandtmäterikontoret. Det var i sådana fall, som jag påstod, att vaktmästaren gör alltihop, fastän i tidningarna skrefs, att jag yttrat, att han skötte alla göromålen inom verket. Registratorn — yttrade jag — var öfverhopad af göromål och hade icke tid att gå allmänheten tillhanda med upplysningar. Och jag gick så långt, att jag åberopade ett vittne inom denna Kammare, hvilken jag hade lyckan att träffa deruppe i verket och som gjorde sig rätt mycken möda och egnade rätt mycken tid för att anskaffa åt mig de upplysningar jag behöfde. Det var en fackman, som jag hoppas att ingen skall jäfva, nemligen Herr Helander. Jag behöfde få reda på åtskilliga kartor och handlingar och han hjälpte mig med alltsammans. Men hvarken han eller jag fingo se skymten af några ingenjörer eller amanuenser, utan det var blott den der vaktmästaren, som gick oss tillhanda med hvad vi behöfde. Jag förnekade icke, att General-

direktören skötte sin tjänst och skref sina utlåtanden jemte literära skrifter. Men tvisten gälde registratorn, som jag tog i försvar och om hvilken påstods, att han hade mycket att göra och att, då han sålunda var förhindrad att hjälpa allmänheten, hade denna icke någon annan än vaktmästaren att vända sig till. Ty några ingenjörer eller amanuenser funnos icke der, och jag tviflar mycket på, att de någonsin sett kartekontoret.

Om aflöningsstat för kronofogdar.

(Forts.)

Hvad åter angår kronofogdarnes förment mångfaldiga och trägna göromål, ber jag att få fästa uppmärksamheten på, att lika väl som Herr Sjöberg kunde af egen erfarenhet omtala, huruledes han såsom landssekreterare i Upsala län skött denna tjänst så praktiskt, att han ställt sina skrivelser direkt till länsmännen, med lika stor tvärsäkerhet kan jag försäkra, att kronofogdarne icke hafva stort annat att göra än underteckna namnet på sina skrivelser och verkställighetsorder. Detta har jag mig bekant, emedan jag sjelf under ett par år biträdt såsom skrivare på kronofogdekontor, och kan således göra anspråk på, att man skall sätta tro till de uppgifter, som jag sålunda på grund af egen erfarenhet meddelat.

Hufvudsakliga skälet, hvarför dessa löneanspråk nu ställas så höga, är, efter mitt begrepp, att söka uti den lyx, hvarmed nutidens kronofogdar omgifva sig. Förr gick det för sig, att en fogde reste efter en häst i en spjälskrinda med ett penningesskrin bakpå sätet; nu deremot skall han, gudbevars, färdas i eleganta ekipager, som kosta flera tusen kronor. Det är således den tilltagande lyxen, som tvingar oss att ge dessa stora löner, på det att desse herrar skola kunna uppträda med dylik ståt; ty vore de lika anspråkslöse nu, som förr, så behöfde de icke mer än hälften så stora löner.

Såsom bevis på, huru nitiskt fogdarne nu för tiden sköta sina sysslor, kan jag åberopa ett faktum från 1874 års statsrevision, af hvilken jag hade äran att vara ledamot. Det befans nemligen, att en fogde icke ens skrivit sitt namn under sin redogörelse, hvilken dock omfattade hela hans uppbörd. Åtskillige bland statsrevisorerne tyckte väl, att denna anmärkning var kittlig; men jag förfäktade dock den åsigten, att, så vidt denna redogörelse skulle hafva karakteren af ett offentligt dokument, så borde den ock vara försedd med underskrift, förutan hvilken handlingen eljest vore såsom ett betydelselöst papper att anse. Denna redogörelse hade dock genomgått granskning hos Lands- och Statskontoren samt Kammarrätten utan att observeras. Då sådant kan hända i ett fall, så lära motstycken i andra fall icke heller saknas, då de låta en sådan vårdslöshet — brist på tid kan icke förebäras såsom ursäkt, ty jag vet, att flere fogdar medhunnit att sjelfve utom skötande af sin expedition förrätta flere privata auktioner i veckan — komma sig till last.

Hvad slutligen angår den jemförelse, man anställt mellan kronofogdarnes och bankkassörernes göromål och aflöningsförhållanden, så håller den icke streck; ty under det att en bankkassör måste sitta såsom fastvuxen vid sin pulpet dag ut och dag in, så är deremot

Om aflönings-
stat för krono-
fogdar.
(Forts.)

kronofogdebefattningen af den omvexlande och angenäma beskaffenhet, att man, långt ifrån att behöfva befara någon brist på sökande, tvärt om skall kunna påräkna minst ett tjog sådane till hvarje dylik tjenst.

Herr Sven Nilsson: Jag skall icke yttra många ord, men jag anser mig böra inlägga en gensaga emot ett yttrande, som faldes utaf en inom denna Kammare mycket afhållen ledamot, nemligen kammarens f. d. talman Herr landshöfding Asker. Han sade nemligen, att det icke vore underligt, om kronofogdarne icke kunna hafva några sympatier bland allmogen, just därför att de närmast handhafva uppbörden af skatterna till staten och kommunerne. Jag hade inte väntat ett sådant uttalande från den ärade ledamotens sida, och om detta uttalande skall tolkas så — och jag kan för min del icke tolka det på annat sätt — att Stats-Utskottet, och i öfrigt de bland oss, som påyrka nedsättning i det för kronofogdarne föreslagna lönebelopp, dervid skulle, af de skäl den ärade talaren antydde, vara ledda af någon slags personlig ovilja emot desse tjenstemän, så ber jag för min del att få emot en sådan insinuation nedlägga min allvarliga protest, hvilken för mig varit ett behof att få anteckna till dagens protokoll, på det den ej måtte stå obesvarad, och på samma gång påminna den ärade talaren derom, att, ifall hans uppfattning ej varit någon annan, majoriten i Kammaren förstår att skilja emellan sak och person.

Medan jag har ordet ber jag få fästa uppmärksamheten derå, att jag, redan vid början af diskussionen angående detta betänkande, framhöll, att jag icke vore nöjd med Kongl. Maj:ts i ämnet framlagda proposition; och jag har nu erhållit ett ytterligare stöd från statsrådsbänken för den åsigt jag redan då uttalade, då Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet yttrade, att den egentliga tillökningen i kostnaden för genomförande af den nya löneregleringen för landtstaten skulle endast uppgå till 60,000 kr. Jag föreställer mig nemligen då att, om man fått reglera alla landtstatstjenstemännens löner i ett sammanhang, landshöfdingelönerna deri jemväl inbegripna, skulle det måhända ej hafva varit omöjligt att få debet och kredit att gå ihop, utan nytt anslag från Stats-Utskottets sida, hvilket nu ej blir förhållandet; och hade vi haft lika mycken erfarenhet i afseende på de lönerogleringar, som redan egt rum, för tjenstemän i andra embetsverk, som angående de nu i fråga varande, så skulle det säkert icke hafva gått så, som det gått. När man nemligen icke är nöjd med de lönebelopp, sådana som de af Stats-Utskottet här föreslagna, för kronofogdarne, så lär man väl med skäl kunna antaga att, anspråken varit lika öfverdrifna jemväl i andra afseenden, hvarom jag är af samma åsigt, som Herr Carl Anders Larsson.

Hvad slutligen beträffar den jemförelse, som man uppdragit emellan kronofogdar och domare på landet i afseende på likställighet

af såväl deras göromål som deras löningsvilkor m. m., så har jag derom redan i afseende på kronofogdarne yttrat mig. Jag tror det vara bäst att ej tala om den jemförelsen, emedan den icke ur någon synpunkt kan försvaras.

Om aflöningsstat för kronofogdar.
(Forts.)

Herr Bruhn: Mycket har blifvit taladt och mycket skrivfet, och mycket arbete har nedlagts på frågan om landtstatens organisation. Men se vi på resultatet, sådant det visar sig uti föreliggande förslag, måste jag för min del bekänna, att det förefaller mig, som om här efter mycket arbete blifvit född — en rätta. Denna är dock född med ganska friska tänder, färdig att göra sitt anfall på den stora osten. Och Stats-Utskottet har här liksom i andra frågor uppträdt såsom den afvärjande tomten.

Jag vill visst icke påstå, att de löner, som Kongl. Maj:t föreslagit för landtstatens tjänstemän, skulle kunna anses för stora i förhållande till de respektiva tjänsternas beskaffenhet, om nemligen tjänstemännen uteslutande sysselsatte sig med tjensten till det omfång jag önskar och yrkar. Jag skulle tvärt om i sådant afseende vilja påyrka en förhöjning i lönen åtminstone för den lägsta klassen af landtstatstjänstemän, nemligen länsmännen. En ganska väsentlig del af landtstatstjänstemännens tjensteåligganden består uti utöfvande af polisuppsigten på landet; och denna uppsigt anser jag för närvarande icke utöfvas på sätt önskligt vore. Äfven i år föreligger af Utskottet tillstyrkt förslag om anslag till underhåll af särskild polis på landet till ett belopp af 40,000 kronor. Detta anslag är emellertid otillräckligt, ty, om polisuppsigten skall på ett fullt tillfredsställande sätt utöfvas, så blir detta ett vidlyftigt arbete, som också måste betalas. Jag skulle därför icke allenast icke prutat på det till kronofogdarne begärda lönebeloppet, utan, som jag nämnt, varit med om en förhöjning deraf till förmån för de tjänstemän, som i yttersta hand hafva denna uppsigt till sin uppgift, jag menar länsmännen, hade jag blott vågat hoppas, att en förändring till det bättre i af mig anmärkta afseendet vore att vänta och genom ett bifall till den Kongl. propositionen stode att vinna.

Hvad särskildt frågan om kronofogdarnes aflöning vidkommer, så har af en talare på Norrlandsbänken, Herr Asker, yttrats, att kronofogdarnes göromål på senaste tid betydligt tillväxt. Förhållandena i detta som i andra fall kunna visserligen vara olika inom olika orter. Jag vågar dock betvifla att kronofogdarnes göromål i allmänhet ökats. Jag såg en gång ett för några år sedan skrivfet enskildt bref från kronofogde, deruti han förklarade sig omöjligt kunna emottaga ett honom erbjudet enskildt uppdrag, emedan, såsom han uttryckte sig, han vore absolut smidd vid arbetsbordet till följd deraf, att han endast hade 2 biträden. Nu deremot skötes samma tjenst af kronofogden ensam utan något biträde. Under sådana förhållanden synes det mig, som fogdegöromålen åtminstone inom *detta* fogderi på senare tiden icke ökats. Jag befarar en gensaga här-

Om aflönings-
stat för krono-
fogdar.
(Forts.)

emot, men, såsom Herrarne redan behagat finna, har jag gjort mitt påstående med den reservation, att förhållandena kunna vara olika inom olika landsdelar.

Såsom frågan nu står, och då jag icke vågar hoppas, att vi genom ett bifall till den Kongl. propositionen skola få det makt-påliggande polisväsendet på landet bättre ordnadt än det för närvarande är, yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Grefve Sparre: Den siste talaren har verkligen satt frågan på dess rätta spets och därför är jag honom tacksam. Det är nemligen alldeles klart, att den polisuppsigt, som nu utöfvas på landet, är otillräcklig. Detta har äfven jag sagt, och det är därför som jag påyrkat tillräcklig lön åt kronofogdarne, så att de kunde egna sin tid helt och hållet åt tjensten och icke för sitt uppehälle behöfde skaffa sig biförtjenster. Detta är just hvad jag yrkar. Men tro Herrarne, att man kan vinna detta mål med den lön man nu vill bestå dem? Nej, visst icke! Jag har flere gånger tillhållit mina underordnade att uteslutande egna sig åt tjensten, men då hafva de svarat, »det är omöjligt, ty vi kunna icke lefva af den inkomst tjensten lemnar.» När det var fråga om länsmansboställena, borde talaren därför hafva understödt mig i mitt bemödande att bevara dem åt länsmännen, men han biträdde mig icke härutinnan.

Hvad kronofogdarne särskildt vidkommer, tror jag icke, att en fullständig polisuppsigt kan utöfvas endast genom länsmännen och närmast öfver desse landshöfdingen. Inom Elfsborgs län, med 30 miles utsträckning och 300,000 innevånare, kan jag åtminstone icke ensam utöfva den kontroll öfver länsmännen, som kan vara erforderlig. Det måste finnas en mellanhand, nemligen kronofogden. Och om vi se på poliskåren i Stockholm, så finna vi, att konstaplarne icke stå omedelbart under polisintendenten, utan det finnes en mellanhand emellan dem, nemligen poliskommissarierna. Likaledes behöfves, om länsmannen slumrar, kronofogden att vaka öfver, att han fullgör sin tjenst. Om nu, såsom här yttrats, desse tjenstemän måste åtaga sig andra uppdrag, huru kunna Herrarne då tro, att de skola kunna uppfylla en polistjenstemans åligganden. Polistjenstemannen måste vara ute på vägarne. Betrakta till exempel dessa poliskonstaplar, som gå här på gatorna, de kunna naturligtvis icke sysselsätta sig med något, som förskaffar dem en nämnvärd biförtjenst. Vi vilja att kronofogdarne skola bidraga till polisuppsigten på landet, men huru är det möjligt, om man icke sätter dem i den belägenheten, att de kunna egna sig åt tjensten, utan att behöfva biförtjenster.

Då nu den siste talaren yttrade att vi behöfva en ökad polisstyrka på landet, så måste han medgifva, att man bör försätta tjenstemännen af andra graden i sådana vilkor, att de kunna egna sig åt sin tjenst, så att, när deras förmän fordra, att de skola egna sig deråt, de ock hafva tillfälle dertill. När man bereder dem möjlighet till,

eller till och med hänvisar dem till biförtjenster, kan man icke fordra, att de skola uteslutande egna sig åt sin tjänst. Jag är fullkomligt ense med talaren om att en polisman icke kan alltför mycket sysselsätta sig med biförtjenster. Der så sker, bör det utrotas, ty det är ett missbruk, och jag tror, att detta så småningom skall försvinna i den mån mera bildning, skrifkunnighet och affärsvana sprider sig bland befolkningen, så att den icke behöfver anlita kronofogdarne. Detta har också redan skett på flera ställen i mitt län, emedan jag sagt dem, att jag icke gerna ser, att de sysselsätta sig med annat än sin tjänst.

Om aflöningsstat för kronofogdar.
(Forts.)

Herr Talmannen öfverlemnade nu ledningen af Kammarens förhandlingar åt Herr vice Talmannen samt aflägsnade sig; hvarefter

Herr Statsrådet Thyselius erhöll ordet och yttrade: Herr vice Talman! Mine Herrar! Jag ber om tillgift för att jag ännu en gång tager Kammarens uppmärksamhet i anspråk. I det yttrande, som är af mig till statsrådsprotokollet afgifvet, förmäles, huruledes en uppmaning blifvit stäld till Konungens samtliga befallningshafvande att gifva tillkänna, huruvida icke inom deras län äfven en sammanslagning af kronofogdedistrikt eller inskränkning i deras antal möjligen kunde ega rum. Att en sådan uppmaning blifvit till länsstyrelserna stäld, har jag icke hört under denna diskussion ogillas, utan tvärtom har det erkänts att en sådan åtgärd vore lämplig. Men jag ber att här, mine Herrar, få göra den hemställan, huruvida då inom denna Kammare af flere dess ledamöter angifvits såsom skäl för bifall till Utskottets betänkande, att kronofogdarne icke utaf sina befattningar äro fullt upptagne och att de således hafva godt tillfälle att utom tjänsten bereda sig inkomster af betydighet, Regeringen icke måste af ett bifall till Utskottets förslag se sig, om än icke tillbakahållen, dock hämmad i tilltänkta åtgärder för minskande af fögderiernas antal och tilldelande åt kronofogdarne af ökade göromål.

Herr Uhr: Det ser ut som detta vore en fråga af den beskaffenhet, att enhvar måste deri yttra sig, och därför vill äfven jag vara med en stund i diskussionen. Jag vill då genast tillkännagifva, att jag vill bifalla Utskottets förslag, ty jag tror att detta innehåller ett visst lagom. Man säger å ena sidan, att kronofogdarne hafva för mycket, men å andra sidan för litet att göra. Det kan ju hända, att båda sidorna hafva rätt, nemligen derigenom, att det är olika göromål på olika ställen; på ena stället kan han sköta tjänsten utan biträden, på andra kan han behöfva flera sådana. Men detta synes mig vara detaljsaker, hvarmed vi icke lämpligen böra sysselsätta oss. Dessutom vill jag säga, att, då en så rikt begäfvad man som Grefve Sparre förklarar sig icke i ringaste mån kunna fullgöra sina åligganden, tro Herrarne då, att, om han finge dubbelt större lön, han skulle fullgöra dem bättre? Nej, Mine herrar, det

*Om aflönings-
stat för krono-
fogdar.
(Forts.)*

är icke penningar utan god förmåga och god håg att göra sin pligt, som i dessa fall erfordras. Jag tror för min del, att de af Utskottet föreslagna lönebeloppen äro fullt tillräckliga och yrkar alltså bifall till Utskottets förslag.

Herr Svensén: Lika med en föregående talare har jag varit af den mening, att kronofogdetjensterna borde indragas. Jag tror nemligen, att derigenom det mångskrifveri, som nu eger rum mellan Konungens befallningshafvande, kronofogdar och länsmän skulle kunna undvikas och landtstaten blifva bättre organiserad; åtminstone är detta min enskilda och lifliga öfvertygelse beträffande den del af landet, jag känner. Jag vet väl, att denna fråga nu icke föreligger till behandling, men jag har velat anmärka detta till protokollet. Man har visserligen sagt, att Konungens befallningshafvande i ett visst län vände sig direkt till länsmännen, utan att skriva till kronofogdarne såsom mellanhand, och att det således icke vore så farligt med mångskrifveriet, men detta exempel har dock åtminstone icke i den ort jag känner vunnit efterföljd, utan är troligen endast att betrakta som ett ganska sällsynt undantag.

En talare yttrade, att det vore orimligt att nedsätta lönerna till det belopp, som Utskottet gjort, emedan det vore så svårt att få bostäder å landet, att det till och med händt, att kronofogdarne fått lof att flytta utom distriktet. Detta är dock en uppfattning, som enligt min erfarenhet är alldeles oriktig. Det har visserligen händt, att kronofogdar eller häradsskrifvare flyttat till någon ort utom distriktet, men detta har icke skett af brist på bostad inom distriktet, utan därför att platsen utom distriktet, vanligen någon stad eller köping, varit för kronofogden bekvämare och fögderiets invånare gifvit dertill sitt bifall, enär till följd af den utveckling, kommunikationerna erhållit, den nya platsen varit för dem bättre eller lika bra som någon plats inom distriktet. Det är således en oriktig uppfattning, att brist på lämpliga bostäder vållat dylika flyttningar.

Man har slutligen sagt, att det vore alldeles nödvändigt, att kronofogdarne erhöle högre löner, på det de må blifva likstälde med tjenstemän af samma grad inom de centrala embetsverken. Då det varit fråga om regleringen för desse senare, sade man, att desse behöfde större löner, emedan det vore dyrare att lefva i stad och särskildt i hufvudstaden än på landet. Nu åter skall denna skilnad försvinna och tjenstemännen på landet erhålla lika lön som motsvarande tjenstemän i de centrala verken. Jag tror dock, att detta är alldeles orimligt.

Jag skall icke längre upptaga Kammarens tid, utan endast yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr C. I. Bengtsson: Jag skall endast be att få yrka bifall till Utskottets förslag.

Ofverläggningen var slutad. Efter upptagande af de meningar, som derunder blifvit framställda, gaf Herr vice Talmannen, enligt dem, propositioner så väl på bifall till Utskottets hemställan som ock på yrkandet att, med afslag å samma hemställan i hvad densamma skilde sig från Kongl. Maj:ts proposition i ämnet, den Kongl. propositionen måtte oförändrad bifallas; och fann Herr vice Talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra meningen. Som votering likväl begärdes, skedde uppsättning, justering och anslag af en så lydande omröstningsproposition:

Om aflöningsstat för kronofogdar.
(Forts.)

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 2:a punkten mom d) af utlåtandet N:o 55, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej:

Vinner Nej, har Kammaren bifallit Kongl. Maj:ts framställning angående aflöningen för kronofogdarne.

Omröstningen försiggick och utföll med 108 Ja mot 58 Nej, i följd hvaraf Utskottets hemställan bifallits.

Mom. e) och f):

Biföllos.

Punkten 3:

Mom. a):

Biföllos.

I *mom. b)* hade Utskottet hemställt:

att Riksdagen, med bifall till derom af Kongl. Maj:t gjord framställning, måtte, för beredande af tillgångar till arfvoden åt extra länsnotarier och öfriga extra biträden vid länsstyrelserna samt till vikariatsersättning under semester för dertill berättigade tjänstemän, på ordinarie stat anvisa ett *reservationsanslag* till belopp af 95,000 kronor.

Om anslag för extra länsnotarier m. fl.

I anledning af denna hemställan yttrade

Herr Sjöberg: Jag har begärt ordet icke för att göra någon anmärkning mot den föredragna punkten, utan för att framställa en

Andra Kammarens Prot. 1878. N:o 47.

Om anslag för extra länsnotarier m. fl. liten erinran, som, så vidt jag förstår, endast nu kan göras, och som står i sammanhang med denna punkt.

(Forts.)

Herr Departementschefen har i sitt yttrande i ämnet till statsrådsprotokollet å sidan 23 af bihanget N:o 5 till Kongl. Maj:ts proposition om statsverket hemställt, att, jemlikt nådigt bref den 29 Maj 1874, alla utgifter för skrifmaterialier och expenser fortfarande liksom hittills måtte af statsmedel ersättas och utgå af det för dylika utgifter på sjetta hufvudtiteln uppförda förslagsanslag. Förhållandet är nemligen, Herr Talman, att år 1874 en framställning i samma syfte gjordes af Kongl. Maj:t till Riksdagen, hvilken framställning af Riksdagen då bifölls. Vidare är af Herr Departementschefen föreslaget, att kostnaden för tryckning af länskungörelserna likaledes skulle af statsmedel godtgöras och af nämnda förslagsanslag anordnas enligt de bestämmelser, som härom finnas i Kongl. cirkuläret den 30 November 1876, hvilket äfven grundar sig på Kongl. Maj:ts bifallna framställning vid samma års riksdag. Nu säges här i slutet af det åberopade anförandet, att Herr Departementschefen anser, att, der vidare arbetskrafter erfordras, skulle, efter Kongl. Maj:ts nådiga bepröfvande i hvarje särskildt fall, ställas till länsstyrelsernas förfogande erforderliga anslag, att användas till arfvoden åt tillfälliga biträden, samt att, hvad angår renskrifning och tryckning af blanketter till utslag med mera sådant, kostnaden derför skulle af statsverket ersättas och af ofvanberörda förslagsanslag enligt behörigen attesterade räkningar anordnas. Det vill sålunda synas, att den renskrifning, som icke kan verkställas af vederbörande landskanslist och landskontorist, skall af tillfälliga biträden utföras och ersättning derför enligt attesterade räkningar utbetalas, samt att, på sätt jag redan antydtt, de utgifter, som deraf föranledas, skola utgå från hufvudtiteln allmänna förslagsanslag för expenser.

Det har förefallit mig, som om sjelfva den grundsats, hvarpå detta förslag hvilar, skulle vara något vansklig, emedan, så vidt jag förstår, det lärer blifva i högsta måtto svårt för länsstyrelserna att kontrollera ifrågavarande utgifter, och det framför allt måste blifva förenadt med synnerlig svårighet för vederbörande kontors- eller byråchefer att göra det motstånd, som erfordras för att icke ifrågavarande utgifter skola blifva allt för dryga för statsverket. I alla händelser är det en alldeles ny grundsats, som här blifvit uppställd; ty vid alla hittills verkställda löneregleringar, redan från gamla tider tillbaka, hafva embetsverken fått sig en viss begränsad summa anvisad för bekostande af sådant särskildt arbete, som icke kunde af vederbörande tjenstemän för embetsverkets ändamål utföras; och jag vill endast tillägga, att det vill synas mig, som om detta af Kongl. Maj:t godkända förslag hade bort föranleda en motsvarande framställning af Kongl. Maj:t till Riksdagen, eller att, med samma skäl, som Kongl. Maj:t begärde vid 1874 års riksdag, att anslaget till skrifmaterialier och expenser måtte höjas på det att kostnaderna

i detta afseende för samtliga länsstyrelserna derefter skulle gäldas från sjette hufvudtitelns förslagsanslag till skrifmaterialier m. m., och vid 1876 års riksdag, att tryckning af länskungörelserna skulle från samma anslag bestridas, en särskild framställning om nu ifrågasvarande kostnads öfverförande på samma anslagstitel för framtiden borde hafva egt rum.

Om anslag för extra länsnotarier m. fl.
(Forts.)

Jag har tillåtit mig denna erinran icke för att göra något yrkande i ämnet, utan endast för att fästa Kammarens uppmärksamhet på ett förhållande, som, att sluta af Stats-Utskottets utlåtande, icke blifvit inom Utskottet framhållet, men hvilket jag anser kunna vara värdt att beaktas lika mycket nu som möjligen framdeles vid en statsrevision. Jag har trott mig böra göra denna erinran så mycket hellre, som jag funnit, att så väl Stats-Utskottet som denna Kammare, eller till och med båda Kamrarna, under de senaste riksdagarna ganska litet fäst afseende vid statsrevisorernes anmärkningar.

Såsom jag redan antydt, har jag icke något yrkande att framställa.

Vidare anfördes icke. Kammaren biföll Utskottets hemställan.

Mom. c):

Bifölls.

Punkterna 4 och 5:

Blefvo äfven bifallna.

§ 4.

Föredrogs Andra Kammarens Fjerde Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 6 (i samlingen N:o 29), öfver väckt förslag om skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande anslag till en fond för nyttiga uppfinningar. *Om anslag till en fond för nyttiga uppfinningar.*

Grefve *E. Sparre* hade i sin till Utskottet hänvisade motion N:o 129 föreslagit, att Riksdagen skulle genom skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes i sammanhang med tillämnad ny patentlagstiftning taga i öfvervägande frågan om anslag till en fond för nyttiga uppfinningar — hvilken borde ställas till Vetenskapsakademiens förfogande, för att i form af lån utlemnas till svenske uppfinnare, som kunde anses hafva gjort sig förtjente af understöd — samt, om Kongl. Maj:t så funne lämpligt, till en kommande Riksdag härom afläta proposition.

Och hade Utskottet, i anledning af berörda motion, gjort följande hemställan:

Om anslag till
en fond för
nyttiga uppfin-
ningar.
(Forts.)

»att Riksdagen till Kongl. Maj:t aflåter skrifvelse med anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande frågan om nyttiga uppfinningars understödjande genom ett till Vetenskapsakademiens förfogande ställt anslag samt derom till en kommande Riksdag göra den framställning, hvartill frågans närmare utredning kan föranleda.»

Efter uppläsning af nämnda hemställan anförde

Herr Stråle: Herr vice talman! Mine Herrar! För min del tillstår jag, att jag icke gerna vill vara med om ifrågavarande skrifvelse. Jag skulle med afseende å sjelfva motionen vilja yttra hvad en reservant anført om ett annat förslag uti ett Tillfälligt Utskotts betänkande, som ligger på Kammarens bord, nemligen att det visserligen är välmönt, men föga välbetänkt. Motionären borde hafva varit med då krutet fans upp, eller rättare, motionen borde vid den tiden hafva blifvit väckt, ty då behöfdes verkligen en fond för nyttiga uppfinningar, men i våra tider behöfs ej att stifta någon fond till understöd för uppfinningar, utan snarare en fond för att förekomma omogna och allt för många uppfinningar. Jag har noga studerat motionen, men får bekänna att de exempel, motionären anført till stöd för sitt förslag, icke synas mig bevisande i det syfte han ämnat. Han har börjat med Guttenberg och vidare uppräknat åtskilliga engelska och amerikanska uppfinnare, hvilka skulle hafva blifvit obelönade för sina uppfinningar. Men här är ju ej fråga om att bilda en pensioneringsfond för uppfinnare, utan om en fond för att hindra det nyttiga uppfinningar gå förlorade. Ser jag på de exempel, motionären framställt, finner jag ej ett enda fall anfördt, der icke människoslågtet och civilisationen haft gagn och nytta af uppfinningen. Hvad Guttenberg beträffar tror jag, att vi snarare fått för mycket än för litet godt af hans uppfinning. Hvad åter maskinuppfinningarne beträffa, eller spinneri- och symaskiner samt ångmaskiner i allmänhet, så hafva ju dessa uppfinningar på det mest storartade sätt vunnit användning. Att uppfinnarne på sin tid ej fått skörda frukterna, är en sak, som ej hör hit. Då motionären slutligen åberopat vår landsman John Ericson, anser jag detta för det minst lyckade exemplet. Han är både känd och erkänd för sina många och storartade uppfinningar. Ingen har heller påstått, att han ej njutit fördelar genom sina uppfinningar.

Motionären anför vidare följande: »Huru många nyttiga uppfinningar, hvilkas resultat man ej kan ana, hafva ej genom bristande tillgångar aldrig gjorts fruktbarande, och hvem kan tälja skaran af de snillen, som, om de fått utveckling, kunnat rycka menskligheten med sig sekler framåt, men gått under i striden med fattigdomen, okunnigheten och fördomarne!» Jag har svårt att för mig förklara, hvarföre motionären vidrört denna sida af saken. Huru många uppfinningar, som vi ej fått reda på, eller huru många uppfinningar,

som kunnat göras, men ej skett — det är frågor, på hvilka ej finnes något svar. Att en uppfinnare har svårt att bereda sig tillgång till nödiga medel för att tillgodogöra sig sin uppfinning tillskrifver motionären »misstron mot allt, som är nytt och oförsökt». Denna förklaringsgrund kunde möjligen med skäl åberopas för hundra år sedan eller kanske ännu de första åren af detta sekel, men numera eger ingen sådan misstro rum. Tvärtom är det i vår tid just det nya, som företrädesvis vill komma fram och äfven kommer fram.

Slutligen har motionären yrkat, att uppfinnare, som fått understöd från den ifrågasatta fonden, skulle förbinda sig att afstå en del af vinsten af uppfinningen till fonden, som derigenom skulle tillväxa, samt att fonden skulle ställas till Vetenskapsakademiens förfogande, äfvensom att nämnde akademi skulle bedöma inkommande ansökningar om understöd från fonden. Kan man väl sätta i fråga, att Vetenskapsakademien skall taga reda på uppfinnarnes inkomster och granska deras räkenskaper, för att derigenom kontrollera att fonden får sin behöriga andel af vinsten. Utskottet har visserligen afstyrkt bifall till denna del af motionärens framställning, men den synes mig kunna anföras såsom ett exempel derpå, att hela förslaget är, om jag får begagna detta uttryck, temligen lösligt.

Motionären har äfven något ordat om patentlagstiftningen. Der ligger, enligt mitt förmenande, den enda rätta vägen att gagna uppfinnarne. En af Kongl. Maj:t nedsatt komité är just nu sysselsatt med ett förslag till ny patentlagstiftning, som i sinom tid kommer att föreläggas Riksdagen. Med den nya patentlagen sammanhånga vissa afgifter utaf de patenterade uppfinningarne, till följd af dessas mer eller mindre lukrativa beskaffenhet. Här kan således vara tillfälle att med tiden bilda en fond, utan att staten dertill behöfver lemna anslag. Derjemte torde förtjena framhållas, att den patentbyrå, som blir en följd af den nya patentlagens genomförande, kommer att utgöra den enda rätta och kompetenta domstolen i alla frågor, som afse understöd för uppfinningar. Att belasta Vetenskapsakademien med slika göromål, vore att draga denna institution från dess egentliga ändamål. Vetenskapsakademien tillkommer det icke att bedöma nya, omogna uppfinningar. Bättre kunna nog akademiens professorer använda sin tid.

Utskottet, som betydligt modifierat förslaget, har emellertid kommit till ett besynnerligt resultat så till vida, att, under det desamma å ena sidan framhåller de stora fördelar, som en dylik fond skulle bereda fosterlandet, civilisationen och människoslägtet, det å andra sidan förmåler sig genom sakkunniges upplysningar hafva kommit till den åsigt, att med ett ganska måttligt årligt anslag — några tusen kronor — rätt mycket skulle kunna uträttas för ändamålet. Men hvadan behöfver då Riksdagen hos Kongl. Maj:t begära en utredning af ämnet. Ty erfordras endast några tusen kronor för ändamålet, så kan ju Kongl. Maj:t taga detta belopp af under vederbörande hufvudtitel tillgängliga besparingar, utan att för sakens befämjande behöfva begära något särskildt statsanslag.

Om anslag till en fond för nyttiga uppfinningar.
(Forts.)

Om anslag till
en fond för
nyttiga uppfin-
ningar.

(Forts.)

Hela framställningen synes mig emellertid omogen, löslig och onödig, hvilket gifver mig anledning att, utan att längre vilja upptaga tiden, anhålla om afslag å densamma.

I detta yttrande instämde Herrar *Sjö* och *Ivar Månsson*.

Herr Talmannen, nu återkommen, lemnade derpå ordet till

Herr Dahl, som yttrade: Jag anser mig icke alldeles kunna instämma med den föregående talaren och har därför begärt ordet, för att åtminstone i någon mån söka förmildra det totalintryck hans åsichter i ämnet till äfventyrs gjort på Kammaren. Jag antager, att mången lika med mig funnit motionen åtminstone ovanlig både till syftet och med hänsyn till de medel, motionären ansett lämpliga för detta syftes befrämjande. Samma intresse, som vi väl icke kunna förneka att motionären visat, då det har varit fråga om att höja vår nationella industri, har han äfven nu ådagalagt. Det finnes väl icke någon, den der egnat studier åt de menskliga uppfinningarnes historia, som icke känt djupt deltagande för många stora snillen, hvilka med mod och energi kämpat mot hinder, som brist och nöd, å ena, och ofund, okunnighet och fördomar å andra sidan, upprest för dem. Erkänna vi detta, så må vi medgifva, att de ärestoder, som efterverlden åt dem såsom mensklighetens välgörare uppfört, äro blott en ringa ersättning för hvad samtidens blindhet och känslolöshet låtit dem försaka. Då blir det en samvets sak att besvara den frågan: är väl vår tid bättre i detta hänseende? Om det händt någon densamma som mig, att han på vägen genom lifvet mött en sådan, mot yttre hinder rastlöst kämpande natur och sett henne nära att gå under, så måste denne betraktare hos sig känna en liflig önskan att utfinna något medel att på lämpligt sätt och i rätt tid komma en sådan person till hjälp, att kunna räcka honom en stödjande hand i hans ofta ojemna strid.

Under det jag således är med motionären ense i fråga om sjelfva den sak, för hvilken han gjort sig till målsman, kan jag likväl icke följa honom på den väg, han beträdt för att nå sitt mål. Lika med näst föregående talare anser jag i detta afseende mycket vara att invända och klandra mot den gjorda framställningen, ehuru jag icke vill vara med om att neddraga densamma inom åtlöjets område.

Jag delar Utskottets många betänkligheter så väl mot den form, hvarunder det ifrågasatta understödet skulle utgå — nemligen såsom lån mot ränta och återbetalningsskyldighet af kapitalet — som mot den föreslagna förbindelsen för understödstagaren att afstå en del af den vinst honom kunde tillkomma genom hans uppfinning. Likaså anser jag det olämpligt, att vare sig Vetenskapsakademien eller någon för ändamålet särskildt tillsatt komité skulle af sådan anledning blifva öfverhopad med en mängd förvaltningsåtgärder, som för dem alltid blifva främmande och betungande.

Men jag går i mina betänkligheter till och med längre än Utskottet. Ty skulle ett anslag lemnas för bildande af en fond, hvarifrån uppfinnare kunde erhålla understöd, och en komité blefve tillsatt för granskning af de inlemnade uppfinningarne, så befarar jag, att denna permanenta granskningskomité inom kort skulle blifva så öfverhopad af ansökningar om understöd för uppfinningar inom alla möjliga områden för menskelig odling, att det blefve rent af en fysisk omöjlighet för densamma att ens tillnärmelsevis kunna uppfylla sitt uppdrag.

Jag anser således, att den gjorda framställningen lider af stora brister. Tänk oss en person, som sökt understöd för sin uppfinning, men icke får sådant. Han kommer alltid att klaga öfver att hans uppfinning blifvit underkänd, att man icke rätt värderat densamma, äfven om man vill för honom framlägga rätt motiveradt utlåtande angående rätta beskaffenheten af hans förmenta värderika uppfinning. De af Herrarne, som suttit i ett Utskott, veta nog af erfarenheten huru kinkigt det stundom kan vara att få ihop motiven till ett betänkande i frågor, som röra hvarjehanda påfund af en motionär, och säkert är, att den, som är förslagsställare, icke blir belåten, om hans förslag afstyrkes. Om vi nu skulle tänka oss en sådan fond bildad, som motionären föreslagit, blir det dock mycket svårt att rätt afväga hvilka uppfinningar vore förtjenta af att kallas nyttiga och till följd deraf böra understödjas. Motionären har mycket riktigt i sin motion sagt, att en uppfinning aldrig framgår fullbordad såsom Minerva utur Jupiters hufvud, utan först efter årslånga förberedelser och en mängd misslyckade försök, och det är dessutom sant, att det ofta erfordras kostsamma experiment för att bringa uppfinningen till stånd. Om vi nu tänka oss, att den komité, som skulle pröfva uppfinningars beskaffenhet och huruvida de äro förtjenta af understöd, får till sig inlemnad en mängd ansökningar om understöd, och har till obligatoriskt åliggande att underkasta uppfinningarne en så uttömmande och noggrann granskning, att derå kan byggas en öfvertygelse om huruvida de äro förtjenta af att kallas nyttiga och böra tilldelas understöd, så måste denna komité få så mycket att göra, att det blir svårt att finna en vetenskapsman, som vill taga plats i en sådan komité. Jag tror, att man kan gå till väga på ett annat, mycket klokare sätt, i det att Riksdagen kan ställa till Kongl. Maj:ts disposition ett anslag, hvaraf på Vetenskapsakademiens förord kan lemnas understöd åt *förtjente svenske uppfinnare*. Riksdagen skulle då gå till väga på samma sätt som i fråga om understöd åt lärde män, som äro sysselsatte med gagneliga och för fosterlandet hedrande forskningar, eller lofvande idkare af vetenskap och skön konst. Hvarför skulle icke Riksdagen nu kunna gå till väga på sådant sätt? Jag tror, att, om frågan föreläge Riksdagen i en sådan form, man skulle vara benägen för att medgifva understödet för konsekvensens skull. Jag skulle derföre vilja hemställa, att den förändring måtte vidtagas i Utskottets förslag, att i

Om anslag till en fond för nyttiga uppfinningar.
(Forts.)

*Om anslag till
en fond för
nyttiga uppfin-
ningar.
(Forts.)*

stället för de i klämman förekommande orden »nyttiga uppfinningar understödjande» insätts orden: »förtjente svenske uppfinnares understödjande». Jag tror, att en sådan förändring skulle medföra ganska stora fördelar, först och främst derigenom att man kunde hålla anspråken på understöd inom måttliga gränser och vidare derföre att man skulle undvika olägenheten att besvära Vetenskapsakademien eller en särskild komité med några gransknings- och förvaltningsbestyr i detta afseende, och slutligen äfven derföre att detta skulle komma att stå i full konsekvens med hvad Riksdagen förut i likartade frågor beslutat.

Under förutsättning att det skulle vara möjligt att vidtaga den af mig föreslagna förändring i Utskottets förslag, hemställer jag om bifall till Utskottets betänkande med den nämnda förändringen, och får jag vördsamt anhålla om proposition å detta mitt yrkande.

Grefve Sparre: Den misstro mot allt nytt, som jag i min motion uppgifver såsom anledning till att jag anser att staten bör understödja nyttiga uppfinningar, har verkligen visat sig i det ordrika anförande, hvarmed den förste ärade talaren behagade gå mig in på lifvet, ett anförande så mycket mera märkvärdigt, som han deri gick så långt i sin misstro mot nya uppfinningar, att han kunde påstå att boktryckerikonsten gjort oss för mycket godt. Detta påminner om sagan om en person, som icke ville tända ljus för att vara riktigt trankil för eldsvåda. Den ärade talaren frågade mig om jag någonsin hört talas om uppfinningar, som icke gagnat, och sade, att jag skulle yttra mig derom. Jag har lust att fråga honom om icke han genom en egen uppfinning en gång hållit på att skada.

Jag har velat befrämja uppfinningars framkomst i landet. Jag har visst icke varit blind derför, att mångfaldiga anspråk på understöd skulle framställas till den myndighet, som möjligen komme att behandla detta ärende, att många uppfinningar icke förtjena något understöd. Men om också bland hundra, bland tusen uppfinningar det finnes en enda värd understöd, så är det ju redan ofantligt mycket vunnet, om sådant understöd kan lemnas. Den som sett mot hvilka svårigheter den har att kämpa, hvilka strider den har att utstå, som velat bringa en uppfinning till heders — ty, såsom den siste talaren riktigt anmärkte: uppfinningen födes icke fullfärdig såsom Minerva ur Jupiters hufvud — han måste ock komma på den tanken att, särdeles i ett land sådant som vårt, med i allmänhet ringa kapitaltillgång och der till följd deraf icke många finnas med förmåga, lust eller häg att göra uppoffringar för befordrande af uppfinningar, att i ett sådant land det vore skäl att staten i någon mån lemnade sitt understöd. Jag vill i detta afseende anföra ett enda exempel. En af de störste, uppfinningsrikaste män, som vårt land frambragt, John Eriksson — kunde han här finna anhängare, finna någon möjlighet för verkliggörande af sina stora uppfinningar? Måste han icke begifva sig till andra länder för att få sin propeller använd,

och har det icke varit Amerika, som sedermera i första hand till-
 egnat sig frukterna af hans snille? Hvem räknar de mångfaldiga försök, som för visso här i vårt land blifvit gjorda och vanligen af
 brist på medel afstannat? Vi offra så mycket på andra ändamål, men vi hafva gjort jemförelsevis oändligt litet för industrien. Man
 har från utlandet i statistiskt afseende begärt uppgift på de belopp, som här i landet användas för jordbruket, och de gå till flera
 millioner då man sammanräknar dem. Men för uppfinnare, som hafva att öfvervinna segheten hos dem, som ej vilja erkänna något nytt, som hafva att kämpa mot motståndet hos dem, med hvilka han skall konkurrera eller dem han kan i någon mån skada, för dem är intet gjordt. Det är ju känt, att de största uppfinningar skett inom den arbetande klassen, som vanligen saknar alla utvägar att praktiskt göra sin uppfinning gällande, och, om staten således för att hjälpa desse skulle offra något litet, tror jag att denna summa vore väl använd. Jag har icke varit nog förmäten att göra framställning om, att Riksdagen skulle på min motion *besluta* ett anslag för ändamålet; jag har ansett lämpligare att i skrifvelse till Kongl. Maj:t begära en sådan utredning, hvarpå Riksdagen kunde grunda ett beslut. Om skrifvelsen blir så beskaffad, som Utskottet föreslagit, eller sådan, som den siste talaren framställt, är mig likgiltigt — hufvudsaken är att Riksdagen låter Kongl. Maj:t veta, att man vill i någon mån understödja och befordra uppfinningar. Ty — säga hvad man vill — det är genom dessa uppfinningar, som menskligheten på det hela gått framåt, och understöd för dem från statens sida skall visst icke vara olämpligt. Jag ämnar icke, mine Herrar, att i synnerhet nu, då vi hela dagen diskuterat ett mer eller mindre af några hundra kronor, och Herrarne redan börjat tröttna vid diskussionen i allmänhet, ingå på ett fält af beskaffenhet som det närvarande — men jag kan icke underlåta att uttala den tanken, att för vårt land, som framför allt af natur- och klimatförhållanden samt sitt läge mellan den högt framskridna vestern och den ännu efter oss stående östern är anvisadt att blifva medlande mellan dem och företrädesvis blifva industriidkande, det icke kan vara annat än gagnande, att staten i någon mån bidrager till befrämjande af sådana uppfinningar, som kunna för detta land vara till nytta och välsignelse.

Jag skall nu, på grund af hvad jag anfört och med aktning för Herrarnes otålighet och dyrbara tid, icke längre uppehålla mig vid frågan. Jag inskränker mig till att begära bifall till Utskottets förslag — vare sig i den form Utskottet eller den siste talaren uppställt, det är mig, som sagdt, alldeles likgiltigt. För det närvarande yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr Hedin: Jag vet väl att det föreliggande förslaget icke lär hafva Kammarrens sympatier och jag finner nog samt att Kammarrens ledamöter längta härifrån. Jag skall därför fatta mig kort och blott med några få ord svara på hvad som blifvit anfördt emot

*Om anslag till
en fond för
nyttiga uppfin-
ningar.
(Forts.)*

Utskottets förslag. Det Utskott, som haft den äran att behandla motionärens framställning, har, såsom af betänkandet synes, visserligen i åtskilliga icke alldeles oväsentliga delar förklarar sig icke kunna dela motionärens åsigt, men Utskottet har funnit motionen vara värd uppmärksamhet dels på grund af sitt eget innehåll och dels — hvarför icke erkänna detta — på grund deraf att denna motion, likasom en af samma innehåll väckt inom Första Kammaren, kommit från i eminent mening praktiske män, här i Andra Kammaren från en man som gjort sig känd för ett varmt intresse för allt, som rör utvecklingen af vår inhemska slöjd, samt i Första Kammaren från en berömd ingenjör. Man må kalla detta för auktoritetsskäl, jag skall för min del med lätthet finna mig deri, att man säger mig hafva fäst afseende derå.

Den förste ärade talaren anmärkte, att det af motionären omtalade misstroende mot allt nytt och oförsökt vore ett talesätt, som skulle hafva låtit bra för hundra år sedan. Nej! mine Herrar! det är icke så väl att detta misstroende, som utgör det svåraste hindret för en uppfinnare, endast hör till det förflytnas historia. Jag skall erinra sedan om ett exempel från dessa dagar, men först skall jag tala om en sak som är något äldre, ehuru icke den har tilldragit sig så lång tid tillbaka, som ett hundra år. Huru tro väl Herrarne, att den skulle hafva blifvit behandlad här i landet, som första gången trädde fram med det påståendet, att man kunde å jernvägar befördra personer och gods med lokomotiv? Det första jernvägsförslaget väcktes vid 1828—1830 årens riksdag af Gustaf af Uhr. Jernvägar voro visserligen redan på den tiden icke något fullkomligt nytt eller oförsökt, ty 4 år hade förflytit sedan jernvägen öppnades mellan Stockton och Darlington, och det var ett år blott före öppnandet af jernvägen mellan Liverpool och Manchester. Men när en ledamot af Ridderskapet och Adeln uppmanade sina landsmän att tillegna sig denna uppfinning för att komplettera det då ännu ofullbordade, omtvistade samt stora kostnader erfordrande kanalverket med en jernväg från Hjelmaren af omkring 7 miles längd, så kunde man svara honom att detta förslag vore något orimligt, ty man skulle icke kunna bevaka ett så långt jernvägsstycke, efter som »man tydligt måste inse att de kringboende icke lära uraktlåta tillfället att der hemta sitt jernbehof!» Det vill säga att, så snart en närboende behöfde en jernbit för att t. ex. sko ett hjul med, så skulle han gå ned på jernvägen och hugga sig ett stycke skena! Detta yttrades dock af en icke vanlig man, det var August Anckarsvärd. Jag säger icke detta för att smäda hans minne för ett yttrande, som nu förefaller löjligt, ty jag misstänker att vi litet hvar göra oss skyldige till dylika löjligheter, när vi befinna oss ansigte mot ansigte med något nytt och oförsökt, något som stör våra gamla dumma vanor och inrotade fördomar.

Till jorden föll utan uppmärksamhet ett förslag, som, om uppfinningen införts här i landet, rätteligen skulle hafva gått kring

verlden under namn af en svensk uppfinning. Äfven detta förslag framställdes på riddarhuset. Det var just det, som under namn af Rowland Hills förslag sedermera åstadkom den stora postreformen. Rowland Hills förslag framställdes i en 1837 utgifven skrift och genomfördes i England år 1840; det innehöll bland annat den stora principen af postbefordringsavgiftens förutbetalning genom frimärken. Sjelfva grundidén i denna reform återfinnes tydligt utpreglad i det förslag, som en ledamot af Ridderskapet och Adeln framställde redan å 1823 års riksdag. Hans namn lefver ännu i vår riksförsamling, der en hans ättling intager en bemärkt plats. 1823 års Riksdag egnade, som sagdt, ingen uppmärksamhet åt detta förslag.

*Om anslag till
en fond för
nyttiga uppfinningar.
(Forts.)*

Jag skall nu nämna ett exempel från dessa dagar, ehuru jag dervid icke skall inlåta mig på några detaljer, emedan desamma äro af den beskaffenhet, att jag icke tilltror mig att tala om dem med vederbörligt lugn. Det är nemligen om det bemötande, som Ingeniören Hakon Brunius och hans stora uppfinning rönt. Jag torde få tillfälle en annan gång att återkomma till denna sak. För öfrigt lära väl många ledamöter så väl af denna Kammare som af Första Kammaren känna till hvad honom vederfarits.

Den förste ärade talaren anförde vidare, att det vore från en förbättrad patentlagstiftning, som man hade att förvänta skydd för uppfinnarne. Jag hoppas också att en förbättrad patentlagstiftning skall i detta hänseende verka godt, ehuru jag tror att en god patentlagstiftning ännu torde vara öfver hela världen ett olöst problem. Man har visserligen i hela Europa gjort sig den föreställningen, att den amerikanska patentlagen skulle vara så förträfflig, men då man hör amerikanarne sjelfve yttra sig om densamma, så hafva de en helt annan åsigt och äro helt enkelt förtviflade öfver dess innehåll. Jag kan i detta afseende åberopa ett yttrande i en afhandling af en ledamot i den amerikanska patentkommissionen. Jag tviflar visst icke på att en ny patentlagstiftning skall kunna uträtta ganska mycket i den riktning den förste ärade talaren åsyftade, men jag ber att få fästa uppmärksamheten derpå, att patentlagstiftningen, huru väl uppställd den än vore, icke kan komma den uppfinnare till godo, hvars uppfinningar icke äro af den art att de egna sig för att på industriell väg exploiteras, utan hvilka uppfinnaren vill lemna i allmänhetens händer. Dessutom lärer väl icke en patentlagstiftning, huru väl uttänkt den än må vara, kunna förebygga det misstroende emot allt nytt och oförsökt, som ju ofta utgör det största hindret för en uppfinnare att erhålla det förlagskapital han för uppfinningens utarbetande behöfver.

Den förste ärade talaren hyste också vissa betänkligheter emot att man, på sätt motionären och sedermera Utskottet föreslagit, skulle belasta Vetenskapsakademien med sådana saker. Jag tillåter mig i anledning häraf nämna, att jag samtalat med åtskillige af Vetenskapsakademiens ledamöter om denna fråga, och att de enskildt tilltrött sig kunna försäkra att Vetenskapsakademien icke skulle un-

Om anslag till
en fond för
nyttiga uppfin-
ningar.
(Forts.)

dandraga sig emottagandet af ett sådant uppdrag som det nu ifrågasatta, om det nemligen komme i den form Utskottet föreslagit. Vetenskapsakademien har redan nu, såsom i Utskottets betänkande också är nämndt, en fond för det ändamål motionen afser till sin disposition, med hvilken akademien också söker uträtta allt hvad göras kan, men, såsom samme ledamöter äfven påpekade, är detta anslag för närvarande så obetydligt att det vore i hög grad önskligt om det, på sätt motionären föreslagit, kunde i någon mån höjas.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra, till hvilket jag vill inskränka mig, skall jag nu påyrka bifall till Utskottets hemställan.

Herr *Hagerman* förenade sig med Herr *Hedin*.

Herr *Granlund*: En och hvar, som med uppmärksamhet genomläst Herr *Grefve Sparres* motion, måste medgifva, att deri ligger en ädel och fosterländsk tanke, hvilket man också haft skäl att vänta, då motionen är dikterad af en man med ett för den svenska industrien så varmt sinne, som *Grefve Sparre* alltid visat sig ega. Jag kan icke neka att jag med en viss förvåning hörde att den förste talaren, som här uppträdde, hyste så besynnerliga åsigtter i denna fråga, men detta förmodar jag kunna tillskrifvas det förhållande, att han befinner sig i de lyckliga omständigheter, att han kunnat tillägna sig och tillämpa på den industrigren, han tillhör och hvilken han i så väsentlig mån förbättrat, alla de uppfinningar som på senare tiden i den vägen blifvit gjorda. Men hans lyckliga ekonomiska ställning har tillåtit honom detta. Men vi hafva nog litet hvar sett hurusom många personer, som här i landet framkommit med vackra uppfinningar, ofta rönt motstånd och stora svårigheter, särdeles de som varit obemedlade, i synnerhet i början. Det må nu också vara, att många af uppfinningarne icke förtjent ett bättre öde, men å andra sidan måste vi väl också erkänna, att mången af desse uppfinnare med vemod måste åse, huruledes hans uppfinning blifvit tillagnad andra för ingen eller ofta ganska ringa ersättning. Huru många patent hafva icke blifvit köpta af uppfinnarne och huru obetydligt af vinsten från dessa uppfinningar har icke kommit uppfinnarne sjelfve till godo? Här är ju endast fråga om att ett högst ringa anslagsbelopp skall ställas till Vetenskapsakademiens förfogande, för att denna akademi derigenom skall komma i tillfälle att pröfva, huruvida uppfinningar, som blifvit gjorda, förtjena afseende eller icke. Hafva de icke någon framtid för sig, måste det väl ändock vara särdeles fördelaktigt för uppfinnaren att han har rättighet att få vigten af sin uppfinning pröfvad af kompetenta personer, så att han slipper att uppoffra medel, om han har några sådana, och, hvad värre är, ofta må hända hela sin framtid för en mer eller mindre värdelös uppfinning. Förtjenar uppfinningen åter uppmärksamhet, är det alldeles tydligt och klart, att befrämjandet af densamma är till fördel icke endast för uppfinnaren

sjelf, utan för hela det land han tillhör. Jag kunde icke tro, att denna framställning skulle möta synnerligt motstånd i Kammaren, allra helst som, om man genomläser Utskottets kläm, det icke är annat ifrågasatt, än att Riksdagen till Kongl. Maj:t skulle aflåta en skrifvelse, med anhållan att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande frågan om nyttiga uppfinningars understödjande genom ett till Vetenskapsakademiens förfogande stäldt anslag, samt derom till en kommande Riksdag göra den framställning, hvartill frågans närmare utredning kan föranleda.

Om anslag till en fond för nyttiga uppfinningar.
(Forts.)

Det är ju sålunda lagdt i Kongl. Maj:ts hand att infordra utlåtande af de vederbörande myndigheter, som stå honom till buds, och deraf får man ju ett säkert omdöme, huruvida motionen förtjenar afseende eller icke.

Då Utskottets hemställan är formulerad sålunda, anser jag den vara alldeles oskyldig, hvarför jag ock anhåller om bifall till densamma.

Herr Per Nilsson i Espö: Herr Talman! Jag har redan många gånger förut här i Kammaren uttalat de betänkligheter jag alltid hyst emot de många skrivelser till Kongl. Maj:t man här för både likt och oliket beslutar. Huru är det väl möjligt att i alla tänkbara fall skriva till Kongl. Maj:t och begära utredning i alla de saker, der man vill framkomma med nya förslag? För min del hyser jag den öfvertygelsen, att Regeringen har fullt tillräcklig sysselsättning ändå, och att man därför bör akta sig att allt för mycket besvära Regeringen.

Hvad nu särskildt beträffar denna sak, yttrade motionären att sjelfve John Ericsson icke blef understödd i sina uppfinningar af sitt eget fosterland, och detta är nog en sanning, ty, såsom vi alla veta, blef han icke ens understödd i England, utan fick först i Amerika erkännande och hjälp i sina gagnande uppfinningar. Jag tror likväl att detta var en stor lycka för honom, ehuru han äfven i Amerika till en början hade att kämpa mot många svårigheter, ty just derigenom att han kom till en plats, der han kunde erhålla tillräckliga medel, för att sätta sina uppfinningar i verket, hvilket han aldrig kunnat, om han genom några få tusental kronor årligen blifvit kvarhållen här i landet, vann menskligheten så stora fördelar, att det ländar så väl honom sjelf som fosterlandet till ovansklig heder och ära.

Hvad beträffar den skrifvelse, som nu är i fråga, komme den ju att, i och med detsamma som afsigten är att ålägga Vetenskapsakademien skyldighet att pröfva en mängd uppfinningar af mer eller mindre gagnelig beskaffenhet, draga akademien från realisrandet af dess uppgift att befordra naturvetenskapernas framåtskridande i möjligast högsta grad. På grund häraf yrkar jag afslag å Utskottets förslag.

Om anslag till
en fond för
nyttiga uppfin-
ningar.
(Forts.)

Herr Jöns Rundbäck: Oberoende af hvad Kammaren kommer att besluta i denna fråga, vill jag inlägga min protest emot den förste talarens yttrande. Han sade att vi hade fått *för mycket* godt af boktryckerikonstens uppfinning, likasom af en mängd andra uppfinningar, såsom af symaskiner och dylikt. Ett sådant yttrande anser jag allra minst vara värdigt en industriidkare. Ty ingen lär väl kunna bestrida, att knappt någon uppfinning haft så stor nytta med sig, som just boktryckerikonsten, lika litet som någon torde vilja ifrågasätta det gagn, som en mängd andra uppfinningar gjort menskligheten.

Ehuru tiden icke medger ett längre anförande, vill jag dock i korthet omnämna ett exempel, som är af alldeles färsk dato. Jag anser mig ega rätt dertill, då Herr Hedin anført flera exempel, hemtade från förgångna tider. För några år sedan fans i min hemort en ingenjör, som var utrustad med en alldeles ovanlig uppfinningsförmåga och redan gjort åtskilliga anmärkningsvärda uppfinningar. Hans fattigdom medgaf honom dock icke att utföra dem alla. För någon tid sedan framkom han med en ny uppfinning, hvars värde jag icke förstår att bedöma, men som af kompetenta personer förklarats vara af stor vikt. Den afsåg en förbättring uti ångmaskinernas användande, och flere skicklige ingenjörer påstodo att de en längre tid, ehuru förgäfvades, arbetat på samma uppfinning. Nu hade man emellertid fått en lösning af den gordiska knuten, och förväningen öfver att den kom från ett håll, der man minst väntat den, var allmän. Den ifrågavarande personens fattigdom är emellertid så stor, att han icke har någon utsigt att sätta sin uppfinning i verket. Kunde han få afyttra densamma i sitt eget land, vore detta naturligtvis en heder för oss. I annat fall lär han väl få vända sig till främmande länder, t. ex. till England, och att han der skall få sin uppfinning realiserad, tager jag för alldeles gifvet, emedan den, enligt sakkunniga personers påstående, är af så stor praktisk betydelse, att man beräknat att genom tillämpningen af densamma å ångbåtsmaskiner skulle vinnas icke allenast 50 procent i fråga om kolåtgången, utan äfven lika mycket i afseende å kraften hos maskinen.

Om nu en sådan person, hvilken för öfrigt verkställt flera än dessa uppfinningar, fått något understöd, tror jag att dessa pennningar varit väl använda. Då de små anslag, som nu finnas till vittra författare samt inom jernhandteringens område, visat sig så välgörande, tror jag äfven att detta anslag skulle blifve det icke mindre. Om man bifaller Herr Dahls skrifvelseförslag, tror jag för öfrigt att frågan genom den utredning den kommer att erhålla skall, då den återkommer, vara så sofrad, att den blir för något hvar lättare att bedöma. Om detta anslag beviljas, skall det kanske endast en gång användt åstadkomma så mycket godt, att detta skall återgålda hvad man i flera år utgifvit. I det af mig omnämnda exemplet hafva, som sagdt, fullt sakkunniga personer försäkrat, att uppfin-

ningen var af ovanlig vigt och skulle kunna hafva en god framtid för sig. Men uppfinnaren är så fattig, att han icke kan utföra sin idé; han är så fattig att han knappast hade respenningar hit.

Om anslag till en fond för nyttiga uppfinningar.

(Forts.)

Herr Lind instämde i Herr Rundbäcks anförande.

Herr Clairfelt: Jag skall i likhet med den utskottsledamot, som förut haft ordet, lofva att blifva mycket kort, synnerligast som man icke kan förutsätta att frågan inom denna Kammare har några stora sympatier för sig. Såsom ordförande i Utskottet, och då jag bidragit till det slut, hvartill Utskottet kommit, anser jag mig dock böra med några ord vända mig mot den talare, som först yttrade sig i frågan. Synbarligen hade denne talare genomläst motionen, men deremot syntes han hafva tagit föga notis om Utskottets utlåtande, ty om han det gjort, skulle han icke kunnat yttra, såsom hans ord nu fölla, att här vore fråga om att bilda en förlagsfond för uppfinningars utförande. Utskottet hemställer deremot, att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om utredning af frågan om nyttiga uppfinningars understödjande genom ett till Vetenskapsakademien förfogande stäldt anslag å ett mindre belopp, i likhet med det akademien redan disponerar, till understöd åt sådane uppfinnare, som icke ämna söka patent å sin uppfinning, utan genast lemna den i allmänhetens händer, men som i brist af nödiga medel icke kunna fullborda och utföra sin uppfinning. Frågan må för öfrigt få hvilken utgång som helst, så anser jag dock att motionen är af så stort värde, att den icke bort med hän bemötas. Allra minst tillkom detta den förste talaren, såsom sjelf en industriens målsman. Jag påminde mig härvid, huru frågan om anläggningen af telegraf hit till Stockholm jemväl af en Stockholms industriidkare bemöttes med hän. Jag hade väntat att, äfven om man icke gillade den idé, som ligger till grund för motionen, man dock skulle hafva med mera aktning mottagit densamma, särskildt som den väl förtjenar aktning och uppmärksamhet.

Skulle Kammaren finna mera lämpligt att, på sätt Herr Dahl föreslog, närmare angifva att understödet skulle tillgodokomma endast svenske uppfinnare, vill jag gerna medgifva den rättelse som af Herr Dahl påyrkats.

Öfverläggningen förklarades slutad. Sedan propositioner gifvits i öfverensstämmelse med de gjorda yrkandena, afslog Kammaren Utskottets hemställan.

§ 5.

Till bordläggning anmälde:

Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 10, angående tullbevillningen; och

Onsdagen den 1 Maj.

Banko-Utskottets memorial N:o 15, angående instruktionen för nästkommande Riksdags Banko-Utskott.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 2 e. m.

In fidem

Gustaf Westdahl.
